

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De S. Maria Oegniacensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

VITA SANCTÆ MEMORIÆ MARIÆ DE OE
GNIES, AVTHORE IACOBO DE VITRIACO EPISCOPO
& Cardinali doctissimo. Etsi autem necdum Sanctorum Catalogo adscripta est hæc Ma-
ria, tamen oblata opportunitate, vitam eius virtutibus admodum conspicuam,
omittere hic nolimus: in qua etiam stylum hinc inde propter
eruditos lectores nonnihil expoliuimus.

Prologus Authoris ad Fulconem Tolosanum Episcopum.

Recepit Dominus discipulis suis, vt colligerent fragmenta, ne peri-
rent. Quid est autem, fragmenta à cœna colligere, nisi sanctorum
exempla post eorum obitum ad memoriam reuocare, vt cophini
impleantur, id est, pauperes & paruuli exemplis eorum reficiantur?
Nam & carelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum
suorum. Vnde etiam olim sancti patres de talento ipsis commisso,
æquissimi iudicis sententiam semper ob oculos versantes, in poste-
rorum vsum & vtilitatem virtutes & res gestas sanctorum hominum in scripta rede-
gerunt, vt infirmorum fidem roborarent, indoctos erudirent, desides excitarent, pios
& virtutum studiosos ad eorum imitationem inuitarent, refractarios & incredulos con-
futarent. In ijs, vt alios innumeris omitam, videre licet sanctum Patrem Hieronymum,
quanto is labore vitas patrum Aegyptiorum didicerit, quanta cura eas memoria reti-
nuerit, quanta lectoris vtilitate ad posterorum notitiam transi miserit, diuersis ex locis
liga colligens, vt in altari Domini igni materia subministraretur.

Iohan. 6.
Fragmenta
colligere.
Matth. 15.
Historiæ
Sanctorum
cur à S. Pa-
tribus con-
scriptæ.

Nec fortassis minori studio citharista Domini, organum Spiritus sancti beatus Gre-
gorius, exempla & virtutes sanctorum Italiae hominum Dialogo complexus est, tan-
quam cineres colligens è multorum sacrificijs, in loco mundo reponendos, id est, in
puris fidelium mentibus asseruandos: vt varijs sanctorum exemplis quasi quibusdam
calecamentis agnum paschalem comedentium pedes munirentur: & qui duris præce-
ptorum funibus, si soli essent, forsitan laderentur, interpositis pannis veteribus, id est,
priscorum patrum actibus, è lacu cum Ieremia extraherentur. Multi enim permouen-
tur exemplis, quos præcepta non mouent. Quamobrem etiam sanctus & venerabilis
Tolosanæ ecclesiæ Episcopus, ab hæreticis è sua ciuitate expulsus, cum in Galliam Bel-
gicam, periturus auxilia contra fidei hostes, venisset, & tandem ad Leodiensè territo-
rium, quorundam in vera humilitate Christo militantium fama & odore attractus,
descendisset, nõ potuit satis admirari fidem & deuotionem, præsertim sanctarum soe-
minarum, cum eas videret summo studio, desiderio & reuerentia Christi Ecclesiam &
sacramenta sanctæ Ecclesiæ prosequi, quæ in ipsius regione ab omnibus ferè vel pror-
sus reijciebantur, vel paruipendebantur: cupiebatq; summo opere quædam ex ijs, quæ vi-
disset & audiuisset, ne perirent, tanquam fragmenta colligere.

Exod. 12.
Ierem. 38.
De Albigen-
sibus hære-
ticis dicit.

Scis enim pater sancte, Tolosanae ecclesiæ pastor, immò totius Ecclesiæ Christi co-
lumna fortis, (ad te nanq; mihi sermo est) quo præcipiente, & me negligentia arguen-
te, præfens opusculum scribendum suscipere ausus sim. Nõsti, posteaquam ad partes
nostras peruenisti, vt tibi visus sis tanquam in promissionis terra versari. Te enim nar-
rante, memini me audiuisse, in tua regione reliquisse te Aegyptum, & transeuntè per
desertum, terram promissionis in ditione Leodiensè inuenisse. Videras apud tuos, mul-
tos nostræ regionis Cruce signatos contra hæreticos, fide feruentes, in afflictione mi-
rabiliter patientes, misericordiæ operum valdè studiosos: immò, quemadmodum ipse
mihi dixisti, audieras non sine multa admiratione foeminas quasdam apud nos acer-
biùs lugere vnum aliquod veniale erratum, quàm vestrates homines vel mille morti-
fera peccata lugerent: cumq; ad nos venisses, non aliter vidisti, quàm audieras, immò
plus etiam quàm audieras: ita vt ægrè potueris credere, nisi certa oculorum fide & ex-
perientia cognouisses.

Multæ san-
ctæ virginis

Vidisti enim in hortis lillorum Domini, multas diuersis in locis sanctarum virginum
cateruas, quæ Christi amore spretis carnis illecebris, & præ desiderio regni caelestis, con-
temptis mundi huius opibus, in paupertate & humilitate sponso immortalis adhæren-
tes, labore manuum tenuem sibi victum acquirerent, & licet parentes earum multis
diuitijs abundarent, at tamen obliuiscetes populum suum & domum patris sui, mal-

lent angustias paupertatis perpeti, quàm malè partis opibus affluere, vel inter homi-
 nes fastuosos & pompis deditos seculares, cum salutis periculo permanere. Vidisti nõ
 sine exultatione sanctas & Deo seruientes matronas, magno zelo puellarum pudici-
 tiam tueri & conseruare, & eas in sancto proposito confirmantes, vt solum sponsum
 celestem concupiscerent, salutaribus monitis instruere. Vidisti ipsas viduas in ieiunijs,
 orationibus, vigilijs, lachrymis, manuum laboribus Domino seruientes, quemadmo-
 dum maritis suis quondam in carne placere studuerant, ita iam, immò verò multo
 etiam ampliùs in id incumbere, vt sponso Christo in spiritu placeant, crebrò illud A.
 postolicum reuoluentes: Vidua quæ in delicijs est, viuens mortua est: & sanctas vidu-
 as, quæ sanctorum necessitatibus communicent, quæ pedes pauperum lauent, quæ
 hospitalitatem sectentur, quæ operibus misericordiæ dedita sint, fructum sexagesi-
 mum promereri.

Vidisti præterea, & gauisus es, sanctas mulieres in matrimonio Domino pium ex-
 hibere famulatum, proles suas in Dei timore erudire, honestas seruare nuptias & tori
 immaculatum, ad tempus vacare orationi, & postea in id ipsum cum timore Domini
 reuerti, ne tententur à satana: ex quibus tamen multa, consentientibus maritis, à licit-
 is amplexibus abstinentes, continenter viuunt, & angelicam ducunt vitam, cò illu-
 striori dignæ corona, quòd etiam in igni posita non arserunt. At vidisti nihilo minùs
 non sine admiratione, atq; etià multo animi dolore, impuros quosdam homines, tot-
 us religionis hostes, earum foeminarum religionem malignè traducere, & canina ra-
 bie mores, ipsorum vitæ planè aduersos, lacerare & profcindere, cumq; nihil possent
 aliud, nouis quibusdam à se confictis nominibus eas appellare, quemadmodum olim
 Iohann. 5. Iudæi Christum Samaritanum, & Christianos Galilæos dicebant. Neque id mirum:
 Aegyptij enim abominantur oues, & tenebriones atque malitiosi homines simplici-
 um innocentiam derident, inter pocula & epulas, in ebrietate & crapula vitam absti-
 nentium profcidentes. Itaque sanctus quidam monachus Cisterciensis ordinis, in Al-
 nensi Abbazia Christo militans, præ simplicitate dubitare cœpit, cuiusmodi illi essent
 homines, qui inuitatis nominibus à maleuolis vocarentur: sed cum oraret, à spiritu
 sancto responsum est ei: Inuenientur in fide stabiles, & in opere efficaces. Ab eo verò
 tempore senex ille tanta dilectione illis coniunctus est, vt ferre non possit se præsentem
 mali quippiam de eis dici. Et illi quidem opprobria & persecutiones mirabili patien-
 tia pertulere, sæpè animis commemorantes illud Euangelicum: Si de mundo essetis,
 mundus quod suum erat diligeret. & illud: Non est seruus maior domino suo. Si me
 persecuti sunt, & vos persequetur. sed quia scriptum est, A fructibus eorum cognosce-
 tis eos: quòd synceriter & reuerà Deo inhæserint, in Leodiënsi vrbis deuastatione cõ-
 pertum est. Quæ enim ad sacras aedes cõfugere non potuere, in flumen sese præcipitã-
 runt, potius mori volentes, quàm castitatis iacturam facere. Nonnullæ etiam in clo-
 cas insilierunt, foetore extingui malentes, quàm prodere virginitatem. At interim be-
 nignus sponus ea humanitate curauit spõsas suas, vt in tanta multitudine nulla pror-
 sus vel vitæ, vel castitatis acceperit detrimentum.

Vita ex ijs sancta muliere in flumine periculosè laborante, duo ex hostibus in nau-
 cula ad eam properarunt, & cum illam extraxissent volebant turpiter ea abuti. Sed
 quid fecit casta inter lenones, agna inter lupas, colûba inter accipitres? Maluit iterum
 in flumẽ se demergere, quàm corrumpi. Itaq; desilijt ex naui in vndas, sed cum nauicu-
 la illius saltu depressa mergeretur, duo illi merisi periêrunt: illa verò absq; vilo corpo-
 ris & animæ damno, fluuio obsequente, ad litus emerfit.

Mirandis plùs miranda succedunt. Cum diurna & intolerabilis fames regnum
 Francorum & magnam Imperij partem adeò obtinisset, vt vtriusq; sexus homines
 passim in agris & pagis fame morentur, atq; illi etiam, qui antea diuites fuerant, pu-
 blicè mendicare cogentur, & inedia confecti perirent: in tanta multitudine nec v-
 na reperta est, quæ vel fame deficeret, vel palàm mendicare cogeret.

Veniamus nunc ad singulares personas & specialia miracula. Testem hic adhibeo
 sanctitatem tuam. Tuis enim oculis vidisti mira Dei opera, & in personis diuersis gra-
 tiarum diuersitatem. Quædam enim diuinitus tantam accepit gratiam, vt tuipse cer-
 tissimè comperisti, vt peccata hominum, quæ per veram confessionè recta non essent,
 in multis cognosceret: cumq; peccata occulta eis indicaret, & ad faciendam confessio-
 nem illos inuicaret, non paucis post Deum causa salutis esset.

Quædam etiam vidisti foeminas, tam mirabili & singulari erga Deum amore lique-
 factas, vt præ desiderio languerent, nec possent multis annis è lecto, nisi raro, surgere:
 quorum

Insigne mi-
 raculum.

quorum debilitas nullam aliam habebat causam, nisi illum solum, cuius amore & desiderio liquefacta, cum Domino suauiter quiescentes, quanto plus spiritu confirmabantur, tanto corpore amplius debilitabantur, clamantes corde, licet præ verecundia aliud ore simularent: Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore languo: Cuiusdam etiam anima præ amoris magnitudine liquecente, eius genæ miro quodam modo, etiam sensibiliter extenuata, resoluebantur. Plerisque ex fauo spiritalis dulcedinis, quam in corde percipiebant, melleus gustus redundabat in ore, suaves eliciens lachrymas, & mentem in deuotione conseruans. Quædam verò tantam accepere gratiam lachrymarum, vt quoties Deus versaretur cogitatione in pectore, præ deuotione riuulus lachrymarum manaret ab oculis, idque adeò, vt lachrymarum vestigia ex fluendi assiduitate in genis apparerent: nec tamen lachrymæ illæ euacuabant caput, sed quadam plenitudine confouebant mentem, spiritum suauis vnctione imbebant, corpus mirabiliter recreabant, & tanto fluminis impetu totam Dei ciuitatē laticabant.

Nonnullæ tanta spiritus ebrietate extra se rapiebantur, vt in illo beato silentio totum ferè diem illis quiescentibus, dum erat rex in accubitu suo, non esset illis vox neque sensus ad vllas res exteriores. Pax enim Dei exuperabat & sepeliebat sensus earū, vt ad nullum possent euigilare clamorem, nullam prorsus sentire corporis lesionem, etiam si multum pungerentur. Vidi ego quandam tanto zelo triginta ferè annis intra monasterium à sponso cælesti detineri, vt extra illud nulla posset ratione egredi, etiam si mille homines per manus eam trahere niterentur. Sapius enim exire tentabat, quibusdam etiam eam trahentibus, sed frustra: quippe quæ facilius dirumpi posset.

Vidi aliam quandam, quæ cum crebros pateretur mentis excessus, nonnunquam viginti & vno diebus (quæ etiam me præsentem amplius septies, vt credo, extra se rapta fuit) vbicunq; ecstasim patiebatur, illic permaneret immobilis, donec esset sibi reddita: nec tamen quantumcunq; inclinaretur, Dei spiritu eam sustentante, corrueret: manus quoq; in aère immota penderet eo in statu, in quo ecstasis eam obtinisset. Cum autem illa ad se rediret, tanto complebatur gaudio, vt reliquijs cogitationum diem festum agentibus, gaudium interius quodam corporis plausu foris prodere cogeretur, instar Dauidis coram arca saltantis: vt posset etiam ipsa dicere, Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Quædam verò in perceptione illius panis, qui de caelo descendit, non solum cordis refectiorem, sed etiam sensibilem in ore suauitatem & consolationem experiebantur, dulciorem super mel & fauum: dum carnes veri agni à faucibus cordis, quas repleuerat, vsq; ad fauces oris gustu mirabili redundarent. Nonnullæ tanto desiderio ad odorem tanti sacramenti currebant & inhæbant, vt nullo modo illo diu carere sustinerent, nullam neq; consolationem, neq; requiem capiētes, sed prorsus præ languore deficientes, donec suauitate cibi illius, animæ illarum crebro vegetarentur. Erubescant igitur infideles & perfidiosi hæretici, qui cibi huius dulcedinem nec fide, nec corde & ore percipiunt.

Noui ego quandam in ijs sanctis sceminis, cui, cum ingenti veri illius agni carnes edendi desiderio teneretur, ipse agnus seipsum impertijt, non ferens diutius illam languere: atque ex ea refectiōne, illa conualuit. Vidi aliam, circa quam mirabiliter operatus est Dominus, ita vt cum diu iacisset exanimis, antequam corpus eius in terra sepeliretur, anima in corpus reuertente, reuixerit, atq; à Domino obtinuerit, vt in hoc seculo viuens, Purgatorium pateretur. Itaq; multo tempore mirum in modum à Domino afflicta, quandoq; se volutabat in igne, nonnunquam hyberno tempore in aqua congelata diu morabatur, interdum in mortuorum sepulcra ingredi cogebatur. Tandem verò peracta poenitentia, in tanta pace vixit, tantamq; à Domino gratiam adeptam est, vt crebro rapta in spiritu, animas defunctorum vsq; in Purgatorium absq; vlla sui læsione & ad superna regna deduceret.

Sed quid me necesse est diuersarum diuersas & admirandas diuinorum charismatum & celestis gratiæ varietates enarrare, cum in vna eximia multumque preciosa margarita, omnium fere charismatum liceat cernere plenitudinem, quæ inter alias, perinde vt carbunculus inter gemmas, & sol inter stellas, mirabiliter enituit: cuius fama rei veritate inferior, te ad nostram regionem adduxit: cuius virtutem in primo ad illam accessu, in te mirabiliter expertus es? Cum enim iam ferè ad dies quadraginta nihil penitus manducās, beatum obitum suum iam propinquum cum desiderio & mentis hilaritate expectāsses, & tu de eius vita multa admiranda & vidisses, & audisses, impensissimè

Christi amore quam languent. Cant. 2.

Viderem admirandam

Miri raptus & ecstasim cuiusdam.

Psal. 73.

2. Reg. 6. Psal. 83.

Iohan. 6.

Hæc est Christina mirabilis, cuius vitam scripsit Thomas Cantuariensis.

simè rogasti, vt post eius decessum vitam eius conscriberem, vt qui ei familiaris fuisset, multaque de eius virtutibus memoria commendassem: nec eius duxat vitam, sed etiā aliarum sanctarū foeminarū, in quibus mira sanè in Leodiensi ditione Dominus operatur. Et si autem affirmares tu, & tibi & alijs cum primis hoc esse commodum & opportunum, si ea, quæ Deus in sanctis nostræ ætatis hominibus efficit, pro concione publicè posses annunciare, non tamen volui ego earum, quæ adhuc supersunt, virtutes & actus scripto comprehendere, certus nulla ratione id eas toleraturas. Ne tamen penitus tuæ sanctitati immorigerus videar, fretus precibus tuis, cōpulsus desiderio tuo, multorum etiam, qui hæc lecturi sunt, vtilitate incitatus, præsens opusculum aggredior, sarmenta cum Apostolo collecturus, quibus & me & alios calefaciā: tam et si non dubito, fore vt à serpente mordear: sed nec Apostolus à vipera læsus est, nec ego ex obtrectatorum moribus aliquod me damnum facturum pertimesco.

1. Cor. 2: Quauis enim animalis homo non percipit ea, quæ Dei sunt, propter multorum inuidiam, ne multorum vtilitatibus desim, à suscepto opere non desistam. Sunt enim quidam animales, spiritum Dei non habentes, apud semetipsos prudentes, qui nihil volunt recipere, nisi quod humana possint ratione consequi: porrò ea, quæ non intellegunt, derident & cōtemnunt, contra quos dicit Apostolus: Spiritū nolite extinguere, prophetias nolite spernere. Illi enim, quantum in ipsis est, spiritum extinguūt & spernunt prophetias, qui homines spirituales tanquam insanos vel idiotas despiciunt, & prophetias siue reuelationes sanctorum, haud secus, atque phantasmata vel somniorum ludibria, reijciunt. Non est autem abbreviata manus Domini, & iam de ab initio nulla fuit ætas, quæ spiritus sanctus non effecerit res admirandas in sanctis suis, siue clam, siue palam. Vnguentum enim, quod descendit à capite in barbam, & à barba in oram vestimenti, etiam vsque ad fimbriam, id est, vsque ad sanctos extremæ ætatis descendit. Nos igitur, quæ vidimus & nouimus, & magna ex parte experientia didicimus, ad Dei & ancillæ eius honorem, eiusdemq; ancillæ Christi amicorū consolationem, pauca ex multis annotabimus. Neque enim omnia vitæ eius admiranda colligere possumus, quandoquidem multis illis annis, quibus Deo religiosè seruiuit, vix vllus dies aut nox præterijt, quin aliqua vel Dei, vel angelorum eius, vel sanctorum in cælis degentium, cum quibus ferè tota eius fuit conuersatio, vilitatione frueretur. Vt autem facilius in tanta rerum varietate id quod querit, lector inueniat, singulis capitibus operis huius titulos præfixi, quibus quasi clauibus quibusdam, eorum quæ eiusdem capitibus continentur, intellectus referetur, & citra vllam confusionem lectoris animus tanquam stellis intermicantibus illustretur.

VITÆ EIVS LIBER PRIMVS.

De eius pueritia. Cap. I.

Junij 23.
Patria Maria.

Pietas puerilis.

1. Pet. 3.

PVIT in Episcopatu Leodiensi in oppido, quod Niulla dicitur, puella quædam, vita & nomine præclara, Maria: quæ mediocribus orta parentibus, licet diuitijs & multis rebus temporarijs abundaret, nunquam tamen ab incunte ætate eius animus talium rerum amore illectus est: immò ab ipso matris utero adeò ferè in Dominum proiecta fuit, vt nunquam vel raro, vt solent puellæ, se ludentibus miscuerit, neque ijs, qui in leuitate ambulant, participem se præberit, conseruās animam suam ab omni concupiscentia & vanitate: in ipsa pueritia iam non obscura de se indicia præbens, qualis in prouectiori ætate futura esset. Solebat tum crebro ante lectum noctu genua flectere, & preces quasdam, quas didicerat, ceu vitæ primitias Domino offerre. Adeò verò ab ipsa infantia cum illa creuit miseratio & pietas, adeoque naturali quadam pietate diligebat monasticam religionem, vt fores paternæ domus eius interdum prætereuntibus fratribus Cisterciensis ordinis, illa suspiciens & admirans eorum habitum, clam illos sequeretur, & cum nihil posset aliud, suos pedes in illorum vestigijs præ desiderio defigeret. Cum autem parentes eius, vt apud seculares more comparatum est, vestibus eam delectatis & cultioribus ornare vellent, illa contristata respuebat, ac si ab ipsa natura id animo suo insculptum legeret, quod de foeminis ait beatus Petrus Apostolus: *Quarū sit*

fit non extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti vestimentorū cultus: & quod Paulus Apostolus: Non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste preciosa. Sed parentes eius id videntes, & puellam deridētes, dicebant: En quālis est filia nostra?

De eius coniugio. Cap. 2.

ITaque pijs eius actibus inuidentes, cum esset annorum quatuordecim, iuueni cuidā eam nubere voluerunt. Tum verò illa iuncta viro, & hac occasione separata à parentum conuictu, tanto feruoris excessu inflāmata est, adeoq; corpus suū castigauit & in seruitutem redegit, vt non rarò, cum iam magnam noctis partem laboribus manuum impendisset, deinde in preces admodum prolixas incumberet: quod porrò reliquum erat noctis spatium, id quoties liceret, in asseres, quos clam in extrema lectuli parte absconderat, se reponens exiguo somno transmitteret. Cum autem proprii corporis potestatem palam non haberet, funem asperrimum secretò sub subucula gestabat, eoq; corpus suum mirè constringebat. Quod nō idcirco hic commemorare volui, vt probem excessum, sed vt eius feruorem indicem. In his verò & plerisque alijs, quæ singularis gratiæ priuilegio illa fecit, prudens lector meminerit, paucorum priuilegia non efficere legem communem. Itaque virtutes eius imitemur: actus autem virtutum eius, absque priuata quadam prerogatiua, imitari non poterimus. Etsi autem cogendum est corpus, vt seruiat spiritui, dandaq; nobis opera est, vt stigmata Domini nostri Iesu Christi in nostro feramus corpore: at tamen non sumus nescij honorem regis diligere iudicium, nec gratum esse Deo sacrificium de rapina pauperis. Nec debemus pauperi ac miserè carni subtrahere necessaria, sed vitia coercere. Quod verò sanctos quosdam ex familiari sancti spiritus consilio fecisse legimus, admiremur potius, quam imitandum suscipiamus.

De mariti eius conuersione, & vt omnibus renunciantes, castè vixerint. Cap. 3.

Cum autem non multo tempore cum marito suo Iohanne in matrimonio ita vixisset, respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ, exaudiuitq; lachrymas supplicantis. Quam enim hæcenus uxorem habuerat Iohannes, eam ex instinctu diuino habuit postmodum Mariam commendatam. Casto castam Dominus commendauit ancillam, vt pro solatio haberet custodem: & vt liberius Domino seruiret, fidelem ei adhibuit prouisorum. Qui enim prius naturali quadam ingenij humanitate & suauitate sancto coniugis suæ proposito, vt solent plerunque mariti, non cōtradixerat, sed comiter ac benignè saris, licet eius labores miseraretur, illud tolerarat: eam est ex diuina uisitatione gratiam adeptus, vt non solum deinceps continentem & planè angelicam duxerit vitam, sed sociam etiam suam in sancto proposito & religione imitatus sit, omnia sua pro Christi amore in pauperes erogans. Quanto autem magis carnali affectione ab ea separatus est, tanto plùs ei spiritalis nexùs matrimonio per dilectionem coniunctus est. Quamobrem etiam Dominus postea ancillæ suæ in uisione promissit, se socium ipsius tanquam instaurato matrimonio in cælis ei redditurum, qui studio castitatis à carnali commercio in terris se retraxisset. Erubescant hic & expauescant infelices, qui extra matrimonium illicitis se commixtionibus polluunt, quando ambo isti beati iuuenes, etiam à licitis amplexibus, causa Christi, abstinentes, feruentis adolescentiæ impetum feruore religionis superârunt, ignem igni extinxerunt, & coronas triumphales promeruerunt. Itaque dedit illis Dominus in domo sua & in muris suis locum & nomen melius à filijs & filiabus: quandoquidem instar beatorum martyrum, in igne non ardent, in voluptatum copia propriam voluntatem macantes, apud fluiuium sitientes, inter epulas esurientes, carnes suas confixerunt clauis timoris Dei: immò verò Christi amore sese penitus abijcientes, leprosis quibusdam apud Niuellam eo in loco, quem Willenbroc dicunt, aliquandiù inseruiērunt.

De contemptu & persecutione, quæ à consanguineis pertulere.

Cap. 4.

Videbant verò hæc demones, & inuidebant: videbant seculares & cognati, & fremdebant dentibus in eos: & quos antea erant venerati diuites, iam Christi causa pauperes

pauperes sua sponte effectos irridebant & aspernabantur. Viles ergo & abiecti pro Domino habiti sunt: opprobria exprobrantium Domino ceciderunt super eos. Sed neti meas ancilla Christi proposito tibi gaudio & honore seculari, ad Crucis contumelias cum Christo tuo vltro accedere. Præstabilius tibi est, abiectam esse in domo Domini tui, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Perdidisti quidem gratiam cognatorum: sed Christi gratiam tibi conciliasti. An te putas iam demum destitutâ amore con sanguineorum? Immò verò nunquam illi te dilexerunt, sed tua. Vt enim muscæ mel, cadauera lupi: sic prædam sequitur hæc turba, non hominem.

Amor ho-
minū mun-
danorum
fallax.

De compunctione & lachrymis eius.

Cap. 5.

Thren. 3.

Bonus es Domine sperantibus in te: verax es expectantibus te. Ancilla tua regnum ei reddidisti in hoc seculo, & vitam æternam in futuro. Intueamur enim, quantis virtutum gemmis, tanquam vas auri solidum, ornatum omni lapide precioso, præclarâ hanc amicam tuam ornaueris, quibus miraculis abiectâ illam, & quam homines mundo dediti irrisere, illustraueris. Principium cōuersionis eius ad te, primitiæ dilectionis, Crux tua, passio tua fuit. Audiuit auditum tuum, & timuit: considerauit opera tua, & expauit. Cum enim die quadâ, præuenta & visitata à te, beneficia immensa, quæ tu in assumpta carne humano generi benignus impendisti, consideraret, tantam compunctionis gratiam, tantam vim & copiam lachrymarum, torculari Crucis tuæ expressam in tua passione percepit, vt vestigia eius per ecclesiam ingredientis, lachrymæ in pavementum vberrimè defluentes proderent. Porrò ab hac visitatione multo deinceps tempore nec Crucis imaginem intueri, nec vel ipsa loqui, vel alios de passione Christi loquentes audire potuit, quin præ cordis defectu ecstasin pateretur. Itaque vt dolorem aliquando temperaret, & fluuium lachrymarum cohiberet, ad Christi diuinitatem & maiestatem animum attollebat, vt in eius impassibilitate consolationem inueniret. Sed vnde fluminis impetum reprimere conabatur, inde mirabiliter maior lachrymarum impetus excitabatur. Cum enim attenderet, quantus sit ille, qui propter nos tam indigna & abiecta perpeffus est, dolor recrudescere, nouisque lachrymis anima eius suauis compunctione renouabatur. Die quodam ante pasce. uen, cum iam imminente Christi passione, maiori lachrymarum imbre, gemitibus & singultibus se cum Domino Iesu macerare cœpisset, quidam ex ecclesiæ sacerdotibus quasi blandè increpando, hortabatur eam, vt cum silentio oraret, & lachrymas compesceret. Illa verò, vt semper erat, verecunda & omnibus columbina simplicitate obedire studens, cum non ignoraret id se præstare non posse, clam è templo egrediens, in secretum quendam & ab omnibus remotum secessit locum: impetrauitque cum lachrymis à Domino, vt illi sacerdoti indicaret, non esse in hominis potestate lachrymarum impetum retinere, quando flante spiritu vehemènti fluunt aquæ. Cum igitur eodem die presbyter ille Missam celebraret, aperuit Dominus, & non fuit qui clauderet: emisit aquas, & subuerterunt terram. Tanto enim lachrymarum diluuiò submersus est spiritus eius, quòd parum abfuit, quin præfocaretur: & quo plùs nitebatur coercere impetum, tanto ampliùs multo lachrymarum imbre non ille duntaxat, sed & liber & altaris linteamina irrigabantur. Quid hic ageret incautus ille Christi ancilla reprehensive? Certa experientia non absque rubore didicit, quod paulò antè per humilitatem & commiserationem scire noluit. Post multos singultus, cum multa inordinatè & cum interruptione pronunciaisset, tandem à naufragio vix euasit. Qui vidit & cognouit, testimonium perhibuit. Diu post Missam absolute, ancilla reuertens, miro modo perinde ac si præsens fuisset, quæcumq; acciderant, sacerdoti illi impropèrando retulit: lamnunc, inquit, propria didicisti experientia, non esse in manu hominis, impetum spiritus Austro flante continere. Cum autem per dies & noctes perpetuos aquarum exitus deducerent oculi eius, & ne lachrymæ eius non modò non hærent in maxillis, sed nec in ecclesiæ pavemento pulueri mixtæ sordes efficerent, panno lineo, quo caput suum tegebatur, exciperentur, multis eiusmodi pannis seu velaminibus utebatur, cum humectata lachrymis, sicca flagitarent. Mihi verò condolentis & commiserantis affectu, post longa ieiunia, post vigilias multas, post tantas lachrymarum inundationes ex ea percontanti, num exinanito, vt assolet, capite aliquam vel læsionem vel dolorem sentiret, ita respondit:

Ingens eius
compunctio
ex confide-
ratione pas-
sionis Chri-
sti.

Nota effica-
ciâ precum
eius.

Magna co-
pula lachry-
marum eius.

Hæc

Haec lachrymae sunt refectio mea: haec sunt mihi panes die ac nocte: nec caput affligunt, sed mentem nutriunt: non dolore villo afficiunt, sed animam quadam serenitate exhilarant: non cerebrum euacuant, sed animum satietate implent, & suavi quadam mulcent vnctione: dum non vi extorquentur, sed à Domino sponte suppeditantur.

Nora de lachrymis.

De eius confessione. Cap. 6.

Iam de eius confessione post compunctionem breuiter videamus. Testem Deum inuoco, me nunquam in tota eius vita vel conuersatione vel vnum potuisse mortiferum peccatum deprehendere. Si quod autem fortassis exiguum veniale sibi admisisse videretur, cum tanto cordis dolore, tanta cum verecundia & rubore, cum tanta contritione se ostendebat sacerdoti, vt plerunq; praenimio cordis angore instar parturientis exclamare cogeretur: tamen etiam ab exiguis & venialibus culpis adeo sibi caueret, vt crebro ad dies quindecim nec vnam inordinatam cogitationem in suo posset pectore reperire. Et quia bonarum mentium est tibi culpam agnoscere, vbi culpa non est: sacerdotum pedibus aduoluta, sese accusans, quadam eiusmodi etiam cum lachrymis confitebatur, ad quae nos vix potuimus à risu abstinere: puta, quadam verba puerilia, quae in pueritia se dixisse recolens, dolebat. Postquam autem euacuauit ea, quae sunt pueri, tanto cum timore animam suam, tanto studio sensus suos, tanta puritate cor suum custodire nitebatur, semper illud praen oculis habens, *Qui modica negligit, paulatim decidit: vt ne verbum quidem vllum aut ad spectum inordinatum, nec in honestum corporis habitum, nec risum immoderatum, nec indecetem vel indecorum corporis gestum, in ea vnquam aut certe raro aduertere potuerimus: quanquam plerunq; praen immenso cordis gaudio, dum seipsam vix posset capere, aliquando liberius exhilarato vultu, externo corporis gestu mentis iubilum proderere cogebatur, vt. potè vel risum modestum ex cordis serenitate edendo, aut aliquam è suis sociis modico, eoq; pudico amplexu humanissimè excipiendo, vel sacerdotis alicuius manus vel pedes praen eximia deuotione osculando. Cum autem ad se tanquam à mentis quadam ebrietate redisset, & vesperi omnes actus suos seueriter commemoraret & examinaret, si vel in minimo modum se excessisse deprehenderet, cum admiranda cordis contritione id confitebatur, & à seipsa poenas exigebat: non raro etiam illic trepidans, vbi nullus erat timor. Nos verò ea sola causa, nostrae pigritiae consulere volentes, eam re. praehendebamus, quod crebrius, quam vellemus, eiusmodi minutias confiteretur.*

Magna vitæ innocentia.

Eccl. 19.

Etiā minimas culpas cum multo dolore confitetur.

De eius poenitentia & satisfactione. Cap. 7.

Postquam de eius confessione dictum est, iam porrò videamus, quam multa & admiranda perita corpus suum Domino immolauit, quàm magna & insigni delectatione, Crucem Christi amplectens, carnem suam ex cruciari. Primam illam discipulorum Christi praedicationem, primam illam euangelicæ disciplinae institutionem, qua Dominus ait: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me: sapius apud se animo reuoluebat, & his tanquam passibus tribus Christum sequi nitebatur. Non solum enim aliena abnegauerat, nihil eorum appetendo, nec sua duntaxat, omnibus illis nuncium remittendo: nec modò corpus, illud affligendo: sed seipsam etiam, propriae voluntati penitus valefaciendo. Itaque sibi ipsi renunciauit, vel seipsam abnegauit, alterius voluntati per obedientiam se submittendo: tulit crucem suam, corpus inedia & abstinencia castigando: Christum secuta est, per humilitatem sese abijciendo. Gustato autem spiritu, omnis carnalis delectatio ei despiebat: cumque aliquando in memoriam rediret, post quadam grauissimam aegritudinem ad breue tempus carnibus & vino, tanquam cogente necessitate, vsam se fuisse, praen horrore & abominatione praeritae delectationis sese afflixit, nec potuit spiritus eius quiescere, donec illas qualescunque delicias mirabili cruciatu compensaret. Feruore enim spiritus ceu ebria, praen suauitate carnum agni paschalis, carnem suam fastidians, non exiguas eius particulas cultello abscidit, & praen verecundia in terra abscondit. Et quia vehementissimo amoris igni accensa, carnis dolores contempsit, vnum ex Seraphicis spiritibus in hoc mentis excessu sibi adstantem vidit. Horum autem vulnerum loca, cum defunctae corpus lauaretur, foemine non sine admiratione viderunt: qui verò ex eius confessione isthuc didicerant, facile nouerunt, vnde vulnera illa profecta essent. Iam qui Simeonis Stylitae vermes, ex eius vulneribus scaturientes, qui beati Antonij ignem, quo pedes inflam-*

Luc. 9.

Perfecta eius abrenuntia tio.

Vide feruore spiritus carnis suae cruciatu commentis.

mauit, venerantur & admirantur: cur non etiam in sexu fragili tantam mulieris fortitudinem suspiciant, quæ charitate vulnerata, & Christi vulneribus vegetata, proprii corporis vulnera contempsit?

De eius ieiunijs. Cap. xj.

Tanta sanè ieiunandi gratia Christi ancilla prædita fuit, ut diebus illis, quibus ob corpusculi recreationem eam ad coenam perinde atque ad medicinam accedere oportebat, semel, idque modicè in die, astate quidem ad vesperam, hyeme verò prima noctis hora ederet: sed neque vinum bibebat, neque carnibus vesceretur: piscibus rarò, & non nisi minimis. Fructibus arborum, herbis & leguminibus utrunque sustentabatur: panem nigerrimum atque asperrimum, quem vix canes possent edere, multo tempore comedit, cuius nimia duritia & asperitate fauces eius adeò lacerabantur, ut sanguis inde manaret. Sed cum sanguinem suavem ipsi efficiebat Christi memoria: cuius vulneribus vulnera eius mulcebantur, & dulcedine panis celestis asperrimi panis duritia edulcebatur. Quodam die cibum capiens, vidit hostem antiquum invidia tabescentem, & cum nihil posset aliud, insultantem ipsi atque dicentem: Nimiùm te replegulosa. Longis enim confecta & constricta ieiunijs, quandoque laborabat edendo: & si vidisset stomachum frigidum & constrictum, velut alimenta respicientem, ex modico cibo tumescere, dolebat. At verò mali damonis fraudem & versutias intelligens, quòd ipsam, utpotè religiosè formidolosam, perturbare cuperet, ut nimia inedia conficeretur, deridens illum, tanto plus conabatur comedere, quanto serpens virulentus acriùs inde torquebatur. Sed siue manducaret, siue ieiunaret, omnia in Dei gloriam faciebat. Triennio perpetuo, à festo S. Crucis usque ad Pascha, solo pane & aqua vsa est, nec tamen vllum inde vel valetudinis, vel laboris manuarij accepit detrimentum. Quando in cellula sua, iuxta ecclesiasticam sita, vesperi aut nocte corpusculum solo pane & aqua reficiebat, à principio benedictionis usque ad peractas gratiarum actiones, quidam ex sanctis angelis sobrietatis assistentes, coram illa quasi per scalam illustrem ascendebant: quorum præsentia tantam ei adferebat consolationem & spiritus exultationem, ut omnis suavitatis gustus illa spiritali dulcedine facillè vinceretur. Sanctus quoque Iohannes Evangelista, quem impensè amabat, illa cibum sumentem, nonnunquam ad eius mensam veniebat: ad cuius præsentiam præ deuotionis affectu appetitus omnis ita prosternebatur, ut etiam exiguam escam capere vix posset. Ita corporales delicias, quibus Christi amore sibi interdixerat, Dominus mentis delicijs compensabat. Scriptum est enim: Non in solo pane viuit homo. Ex huius autem cibi fortitudine ita roborabatur, ut plerunque ad octo, interdum ad vndecim dies, putà à Christi ascensione usque ad aduentum Spiritus sancti siue Pentecosten, nihil prorsus cibi potusve acciperet: & quòd mirum videri posset, nec caput propterea doleret, nec aliquid de labore remitteret, non minus prompta & expedita ad laborandum postremo ieiunij die, atque primo, nec si vellet, ijs diebus edere potuisset, donec portio sensitiua, quæ à spiritu quasi absorpta erat, ad sese, ut ita dicam, rediret. Nam quandiu anima, spiritali refectioe exuberans, ita plena erat, nullum cibum corporeum eam percipere sinebat. Aliquando ad dies trigintaquinque, in tranquillo & beato silentio cum Domino suauiter quiescens, nulla corporea vtebatur esca, & per dies aliquot nullum poterat proferre sermonem, nisi hunc solum: Volo corpus Domini nostri Iesu Christi: quo percepto, rursus cum Domino in silentio permanebat. Illis verò diebus sentiebat spiritum suum, tanquam à corpore separatum, sic esse in corpore, ac si in luteo iaceret vase, & ipso suo corpore tanquam luteo vestimento circumdari. Ita ergo à rebus sensibilibus abstracta, & supra se in quandam ecstasim rapta, tandem post hebdomadas quinque ad se reuertens, aperiebat os suum, & mirantibus illis, qui aderant, loquebatur, cibumque sumebat. Postea verò accidit illi, ut multo tempore nulla ratione neque carniùm, neque fruxura alicuius, sed nec vini posset odorem ferre, nisi quòdo post sumptum Christi corpus pro ablutione vinum sumebat: tunc enim citra vllam molestiam & odorem & saporem illius admittebat: & eum iret per pagos aliquot, ab Episcopo Confirmationis sacramentum perceptura, nihil affligebatur ijs odoribus, qui antea ei fuerant intolerabiles.

Semel tantum in die comedit. Eius cibus.

Eludit fati-
na ludibrià

Diuinis affi-
citur conso-
lationibus.

Deut. 8.

Vide stupè-
lam abstine-
ntiam, & me-
ris excessu.

Magna eius
potestas in
dæmonis.

sed etiam dæmones ad tormentum: quos adeo exagitabat & perurgebat, & quasi quibusdam vinculis implicatos, ad se pertrahebat, vt precum eius flammis & incendio ad ipsam venire compellerentur, modò dentibus frendentes in illam, modò ululantes & de illa conquerentes, interdum etiam ceu supplicantes. Quòd si quispiam ex eius familiaribus aliqua tentatione esset infestatus, non cessabat preciosa illa Christi margarita, spiritu commiserationis eam perurgente, donec orationum suarum pondere a thorem nequitiae obrueret, & de manu fortiorum pauperem & inopem liberaret.

Nota impo-
sturam fal-
lacioli dæ-
monis.

Iob 40.

Quidam ex amicis eius præcipuis, à dæmonio meridiano perambulante in tenebris, aliquando tanto periculosius, quanto subtilius infestabatur. Callidus enim hostis transfigurans se in angelum lucis, sub specie pietatis ei familiariter in somnis apparebat, nonnunquam quædam eius vitia reprehendens, ad quædam etiam faciendâ bona eum fraudulenter adhortans, vt prius tanquam antidoti cuiusdam falsa specie oblata postea occultius venenum instillaret: & mellita lingua blanditer exerta, postmodum dærem infigeret, & ad extremum caudam suam quasi cedrum stringeret. Cum enim iam illi fides ceu veraci haberetur, tum instat sophista & impostoris, veris quibusdam proditor ille falsa permiscebat, bonorum intermixtione falsis quædam vbram insidiosè prætexens. Tandem suis machinis eò perduxit fratrem illum, vt res eius pessimum fuerint exitum habituræ, si non ancilla Christi, reuelante spiritu sancto, callidi veteratoris fraudes didicisset. Cum autem diceret homini, reuelationes illas non esse à Deo, sed maligni dæmonis illusiones esse, & ille ediuertione falso sancto, sed suo spiritu obijceret: Cum tibi beneficia præstiterit spiritus ille, tot vera & futura prædixerit, nullo pacto mihi vult imponere: illa ad solita orationum arma confugiens, pedes Domini rigat lachrymis, calum precibus instanter pulsata, nec facit finem, donec impius ille impostor, cum multo gemitu & pudore, ipsi nocte in cellula sua orati adstaret: quem illa commentitio præditum splendore intuens: Quisnam es tu? inquit, aut quis vocaris? Ille superbo, vt erat, vultu eam toruis oculis vicissim adspiciens, Ego sum, ait, quem tu maledicta precibus tuis compulisti venire ad te, quæ meum mihi amicum per vim auferre conaris. Somnium autem ego vocor. Multis enim, præsertim religiosis, in somnis instat Luciferi appareo, mihi que obediunt illi, & ex meis consolationibus animis efferuntur, dignosque se putant, qui diuinis & angelicis fruuntur colloquijs. Amicum illum meum, quem pro tua voluntate mihi abstulisti, à bono proposito iam eram retracturus. Et id sanè rei euentus docuit: sed oia aspidum rupra sunt, & maligni illius fraudulenta consilia in lucem prolata.

Dæmō val-
dè infestus
est cuidam
sanctimo-
niali.

Perniciosè
illa tacet-
tatione sua

Maria hæc
multis preci-
bus & ieiunij
suis liberat
eam.

Puella quædam in monasterio Cisterciensis Ordinis inter sanctimonialia sub habitu monastico Domino seruiebat. Inuidit verò illi tanto acerbius antiquus serpens, quòd in sexu fragili & ætate iuuenili tam arduæ viæ institutum eam complexam videret. Itaque cernens illam simplicem, formidolosam & humilem, vt per pusillanimitatem & immodicum timorem, eam in desperationem adduceret, blasphemis & fordidis cogitationibus eius animum vexauit. Illa verò, vt erat meticulosa & talium tentationum rudis ac imperita, in ipso eiusmodi cogitationum primo accessu putabat se fidem amisisse: & diu quidem multo cum dolore restitit, sed tandem virulenti serpentis sibilum amplius ferre non sustinens, nec interim pectoris sui vulnus, vt medicinam acciperet, aperiens, præ pusillanimitate in desperationem prolapsa est. iamque adeo eius mentem malignus hostis depressoerat, vt nec orationem Dominicam, nec Symbolum Apostolicum dicere posset. Nec voluit confiteri peccata sua: & si nonnunquam vel blanditijs adducta, vel minis compulsa, quædam confiteretur, nulla ratione permoueri potuit, vt veniam peteret. Non potuit interesse sacramentis Ecclesiæ, non Christi corpus percipere: nec raro præ animi perturbatio ne sibi ipsi manus adferre conata est: verbum Dei & salutare admonitiones spernebat: omnis boni odio laborabat: multas per os eius diabolus blasphemias euomebat. Fiebant quidem à pijs fororibus eius multæ ad Dominum preces pro illa, sed columbam suam è faucibus tartarei accipitris extorquere, & illud genus dæmonij precibus & ieiunijs eijcere nequibant: non quòd clemens sponso tot sanctarum virginum orationes sperneret, sed quòd dæmonium atrocissimum singulari ancilla suæ vincendum & profligandum seruaret, quæ precum suarum efficacia maxillas Leuiathan perforaret, & ab eius ore prædam illam vi extraheret. Adducta est itaq; puella ad eam: illa verò, vt erat spiritu commiserationis & melle spiritalis dulcedinis affluens, eam benignè suscepit, non modò in cellulam suam studio hospitalitatis, sed etiam in cor suum charitatis spiritu & benevolentia: cumque multum pro ea rogaret Dominum, nequam

nequam spiritus, quam se fortiter tenere existimabat, relinquere noluit. Tum illa seip-
sam Domino prolixius immolans, quadraginta diebus in lachrymas, preces & ieiunia
incubuit, sed ita tamen, ut bis vel ter hebdomadibus singulis cibum acciperet. Eo ieu-
nio absoluto, terribilissimus ille spiritus, relicta puella, ad Christi ancillam cum dolore &
ignominia venit coactus, & ab Angelo Domini mirabiliter victus & tortus, ita ut vi-
deretur quasi reiectis per vomitum visceribus, omnia intestina sua ad collum gesta-
re. Quod enim inuisibiliter Dominus in spiritu operatur, id quandoque per signa que-
dam exteriora visibiliter ostendit. Rogavit autem gembundus Christi amicam, ut
ipsum miseretur, & multam ipsi irrogaret, aciebatque quicquid ipsa iniungeret, id sibi
necessario faciendum incumbere. Illa verò, ut quæ nunquam quicquam sibi arroga-
ret, nec aliquid veller sine consilio facere, acciuit ad se magistrum quendam, ipsius fa-
miliarem amicam, cui bene confidebat. Illo consulente, ut eum iuberet ire in desertum
locum, ubi nulli inquam usque, ad supremi iudicii diem nocere posset, alius quidam sup-
uenit, utriusque satis familiaris: qui cum rem cognouisset, pro maiori spiritus vehemen-
tia & feruore, Nequaquam, inquit, sic euaderi ille furcifer, sed iubeas illum confestim
abire in profunda inferorum. Illa ergo id precipiente, & demone cum ululatu descen-
dente, tantus tartareorum spirituum clamor excitatus est, ipsa in spiritu audiente, quod
magnus & potens quidam eius princeps ad ipsos veniret, ut multum illa obturpescer-
et, & Domino gratias ageret. Porro puella eadem hora liberata, facta confessione
peccatorum suorum, Christi corpus accepit, & Deo gratias agens, ad suum monaste-
rium reuersa est.

En ut com-
primatur su-
perbissimi
demonis
arrogantia.

Nonnunquam Christi ancilla post multas vigilias & preces in lectulo suo nonni-
hil quiescente, sub diuersis formis apparebat ei diabolus, frendens in eam, eique ma-
ledicens: Malo tuo, inquit, quiescas: nobiscum in gehenna sit requies tua. Non mi-
nus enim torqueor quiete tua, quam labore & precibus tuis. At illa subridens, edito
Crucis signo, eum discedere compellebat.

De vigilijs & somno eius. Cap. 10.

GRaue & intolerabilem temporis ociosè traducti iacturam fortis illa & pru-
dens mulier censebat. Dies enim praterlabuntur, sed non redeunt, nec reuoca-
ri possunt. Itaque temporis amissi damnum irrecuperabile est, ceteræ autem res tem-
porariæ, si sint amissæ, restaurari possunt. Quamobrem summo cauebat studio, ne
quam, inquam noctis vel diei horam, quantum fieri poterat, ociosa transmitteret.
Noctibus raro dormiebat, sciens homini somnum non ad meritum, sed ad humane
infirmittatis recreationem à Deo clementer attributum. Non enim meremur dor-
mientes, cum nulla tunc nobis sit liberi arbitrij vsura. Vnde quantum potuit, à so-
mno abstinens, nocturnis vigilijs tanto deuotius, quanto liberius absque vilo cir-
cumsistentium sonitu, Domino vacabat. Abstinencia enim, qua corpus suum con-
ficebat & exiccabat, & ignis diuini amoris intus ardens, omnem ab ea somnolen-
tiam profligabant: suaves etiam angelorum cantus, cum quibus non raro noctes in-
somnes ducebat, omnem ab eius oculis somnum absque vlla corporis molestia abige-
bant. Separatæ enim ab hominum frequentia nocturnis horis, aderat beatorum spi-
rituum exercitus, quorum sonus mirabilis, tanquam castrorum, dulci quadam har-
monia mulcebat aures, torporem omnem repellebat, recreabat caput, mira suauita-
te afficiebat mentem, excitabat deuotionem, inflammabat affectum, & ad laudem &
gratiarum actionem suo inuitabat exemplo, cum sæpius repeteret, Sanctus, sanctus, san-
ctus Dominus. Attendant hæc, & luceant miserabiles & stultæ foeminae, quæ lasciuis
cantionibus ignem libidinis in seipsis excitant, & anhelitu suo prunas ardere faciunt:
sicque à cantu Angelorum alienæ, pereunt in sua vanitate, earumque risus in luctum,
gaudium in mœrorem sempiternum, cantus in ululatum mutabitur: habebuntque,
ut Dominus ait per Esaiam, pro zona funiculum, pro suaui odore fetorem, pro crif-
panti erine calurium.

Tempus nō
sunt ociosè
labi.

Somni pau-
cissimi est.

Miris foue-
tur celesti-
bus conso-
lationibus.

la . . .

At nostra Maria choreas vanitatis & omnes satanæ pompas Christi amore procul
cans, felicibus & suauibus iucundissimis Angelorum choreis meruit interesse. Et quia
preciosas sanctorum reliquias, quibus copiosè munita & ornata est ecclesia Oegnia-
centis, nocturnis custodiebat excubijs, sancti, quorum erant eæ reliquiæ, noctem fe-
stam cum ea ducentes, & custodi sua tanquam applaudentes, mirabili consolatione
spiritum eius exhilarabant. In extrema quoque eius ægritudine commiserantis affe-

Preciosæ Sã-
ctorum re-
liquiæ.

cti

Lectulus eius. Tu eam consolantes, patrociniū ei apud Deum & mercedem pro labore atque custodia pollicebatur. Habebat verò lectum in cellula sua, in quo non nisi parum straminis inerat. Et dormiebat quidem in illo, sed rarò: nam frequētius sedens in ecclesia, capite ad murum inclinato, exiguo se somno recreabat, & ita ad iucundos vigiliarum labores reuertebatur. Sicut enim sitiens, dum dormit, fontes aquarum somniat: & e-furiens, fercula sibi apponi imaginatur: sic illa eum, quem concupiscebat & sitiēbat, per nocturnam etiā quietem semper ob oculos habebat. Vbi enim amor, illic oculum, illic & minister meus erit. Nec rarò eam Dominus, perinde vt sanctum Ioseph & alios sanctos, per somnum admonuit: immò multa ei dormienti ostendit, multis reuelationibus, ne vel somnus ociosus esset, eam visitauit, sicut erat per Prophetam suum pollicitus: Senes, inquit, vestri somnia somniabunt, & iuuenes vestri visiones videbunt.

Præsentiam Christi in Eucharistia dicit, que in templis asseruatur.

Permittebatur interdum somnum capere in cellula sua: nonnunquam verò, cum magna imminerent solennitates, non nisi intra ecclesiam in Christi præsentia potuit obtinere requiem: & tunc noctes atq; dies illic permanere cogebatur. Angelo enim suo, ipsius custodiæ deputato, tanquam Abbati suo eam oportebat obedire, isque eam interdum nimis confectam ieiunij, vt quieti se daret, ad monebat: cumque paululum quiescisset, excitabat eam, & ad ecclesiam reuocabat. Eo ipso vehementer eam incitante, & virtutem suppeditante, quodam tempore à ferijs S. Martini vsq; ad Quadragesimam ad eam ecclesiam pauimento adhæsit anima eius, vt siue sederet, siue iaceret, inter se & nudam terrā nihil penitus, ne festucam quidem exiguam ferre posset: cum, que ante altare dormiret, non nisi meram humum, vel lignum ad altaris basim transfuersim positum, pro puluinari haberet. Et tamen ea hyeme tanta erat frigoris immanitas, vt etiā sub sacrificio in sancto calice, vinum repente, quod equidem meminimus, congelaret: cum interim illa nec frigus sentiret, nec caput, sancto Angelo manum suam humanissimè interponente, vel tenuiter doleret. Væ vobis, qui dormitis & lasciuitis in stratis vestris, & in lectis eburneis, qui mollibus delectamini, in vestris voluptatibus mortui & sepulti: qui ducitis in bonis dies vestros, sed in puncto ad inferni nouissima descendetis, vbi subter vos sternetur tinea, & operimentum vestrum erunt vermes. Ecce famulæ Christi, dum suo Domino religiosè seruiunt, humus obsequitur, ne eius duritia atteratur: parcit hyems, ne frigore crucietur: sancti ministrant angeli, ne vlla ex parte ladatur. Contra vos autem insensatos pugnabit orbis terrarum pro Domino: armabitur creatura Dei ad vltionem inimicorum eius, quæ suo authori inseruens, aduersum vos excandescet, de vobis supplicium sumptura.

Iob 21. Esa. 14.

Sap. 5.

De eius vestibus & habitu corporis. Cap. xj.

Et sordes et munditiam nimiam non fert in vestibus.

Matt. 11.

Vetur cilicio.

Gen. 3.

Notarem miram.

Sudor eius aromaticus

Quæ vellere agni immaculati vestiebatur, quæ veste nuptiali intrinsecus ornata erat, quæ Christum intus induerat, cultum vel ornatum externum habebat neglectum. Interim tamen mediocribus utebatur vestibus: & neque affectatæ sordes, neque exquisitæ munditiæ vnquam ei placuere. Itaque ornatum & sordes equè fugiebat, quod alterum delicias, alterum vanam gloriam redoleat. Sciens autem beatissimum Iohannem ab asperitate vestium à Domino commendatum, & dictum esse à Christo, Qui in domibus regum sunt, mollibus vestiuntur: subucula ad carnem vti noluit, sed asperro sacco cilicino. Tunicam habuit laneæ coloris albi, & eiusdem coloris pallium simplex, absque vlla vel pellium vel alterius panni subductione: non ignorans primos parentes nostros post ruinam, à Domino, cum nudi essent, non vestibus preciosis, vel multa arte tinctis, sed tunicis pelliceis indutos fuisse. Harum ergo vestium simplicitate contenta, cum intrinsecus ferueret, nullum externum metuebat frigus, nec opus habebat igne, quo frigus hyemis depelleret: immò mirandum in modum cum hyems asperior glaciali frigore aquas constringeret, vti feruebat intus spiritu, sic foris corpore, præsertim inter orandum, calebat, idque adeo, vt ex sudore eius aromatico nonnullæ etiam vestes redolerent. Et erat plerumque, sanè odor vestimentorum eius, sicut odor thuris, cum ex cordis thuribulo preces Domino offerret. Quid hic dictura estis vanæ & fastuosæ mulieres, quæ multa indumentorum varietate oneratis cadauera vestra & vestibus longas caudas trahentibus, degeneres vos & belluinas declaratis, cit cum ornate templorum instar? Vestra vestimenta comeduntur à tinea, & putent: sanæ huius mulieris vestes in reliquijs habentur, & suauiter redolent. Sunt hæc nimirum

pre.

DE MARIA OEGNIACENSI.

865

preciosæ vestes, quas licet admodum tenues, nullum potuit penetrare frigus, atq; idè propter frigus sanctificatae sunt: propter sanctificationem autem, post eius obitum ab hominibus pijs & diligenter asseruantur, & pietatis affectu, honore afficiuntur.

De eius labore manuario. Cap. 12.

Sciebat prudens mulier primis parentibus generis nostri post peccatum admissum, & in ijs omni posteritati eorum hanc Dominum irrogasse multam, vt in sudore vultus sui vescerentur pane suo. Quam obrem manibus suis, quâdiu potuit, vt corpus per poenitentiam affligeret, vt indigentibus necessaria, & sibi victum & vestes, quæ omnia Christi amore reliquerat, acquireret, laborauit. Tantam autem operandi virtutem ei Dominus contulerat, vt socias suas longo post se interuallo relinquens, & se & aliam ferè suo labore sustentare potuerit, diligenter attendens illud Apostolicum: Qui non laborat, nõ manducet. Ducebat autem omne laboris exercitium iucundissimum, cum attenderet vnigenitum excelis regis filium, qui aperit manum suam, & implet omne animal benedictione, laboribus sancti Ioseph & pauperulae Virginis enutritum. Itaque in quiete & silentio, iuxta Apostoli consilium, manibus operando, panem suum manducabat. In silentio enim & spe erat fortitudo eius, atq; intantum turbam & strepitum fugiebat, quietem & silentium diligebat, vt quodam tempore à festo S. Crucis vsq; ad Pascha Domini, ne vnum quidem verbum locuta sit: quod quidem vsque adeo gratum fuit Domino, vt ex Spiritus sancti reuelatione didicerit, eo vel maxime se id imperrasse, quòd citra Purgatorij poenas, migraret ad caelos. Potest inde haud obscure animaduerti, quàm sit graue loquacitatis vitium, cum tam gratum sit Domino silentium. Vir linguosus, ait Propheta, nõ dirigitur in terra viuentium. Tandem autè talentum sibi creditum in dies solerti negociatione multiplicans, & semper de virtute in virtute per scalam, quam vidit Iacob patriarcha, ascendens, cum iam in excelso constituta, & tanquam in supremo gradu sita, omnia sub pedibus sensibilia reliquisset, ad eò ab vbertate spiritus absorpta est eius portio sensitiua, vt iam non nisi cibum illum, qui non perit, Christo tota cum occupante, operari posset. Atque ita cen emerita & ab omni manuario opere immunis, deinceps soli Domino vacauit: qua libertate Christus donauit ancillam suam.

De compositione vultus & totius corporis. Cap. 13.

Interiores mētis eius constitutionem gestus exterior, corporis totius compositio. Ine declarabat, cordisque eius gaudium vultus serenitas latere non sinebat. Miro autem moderamine cordis grauamen vultus hilaritate temperabat, & mentis iucunditatem verecundæ faciei simplicitate non nihil celabat: cumq; velit Apostolus, vt mulieres velato capite orent, velamen candidum, quo caput tegebat, ad oculos eius submissum erat, sicq; demisso in terram vultu, tardo maturoq; incessu humiliter ingrediebatur. Adeo autem de plenitudine cordis in faciem eius spiritus sancti gratia rediabat, vt multi solo eius ad spectu spiritualiter refecti, ad pietatem & lachrymas prouocarentur: atq; in eius vultu, tanquam in codice vnctionem spiritus sancti legentes, virtutem ab eo proficisci sentirent. Quodam die Guido, ecclesie Cameracensis quondam Cantor, vir humanus & hominum religiosorum studiosus & amicus, vt eam posset inuisere, à suscepto itinere deflexit. Quidam autem ex socijs eius, qui fortassis necdum expertus erat, quantum hominibus pijs conferat congressus & familiaritas bonorum, eius pium laborem deridens, ait: Quid isthuc rei est, Domine Cantor? Cur ab itinere frustra diuertis? Visne muscas & papiliones instar puerorum persequi & comprehendere? Ille verò, vt erat mitis & patiens, nihilo minus in suo permansit proposito, Christi q; ancillam, ex cuius presentia non exiguam antea consolationem perceperat, religiose inuisit. Cum autem cum illa misceret sermones, socius eius, vt solent homines mundo dediti, eo paruipendens, interim cum alijs de rebus varijs & infrugiferis colloquebatur. Sed cum iam longa expectatio tedium illi adferret, venit ad Cantorem, moniturus vt sinem faceret: & ecce dum fortè in ancillæ Christi vultum oculos defigit, subito mirabiliter mutatus animo, tantam profudit lachrymarum vim, vt etiam post longum temporis interuallum, ab eo loco & eius presentia ægrè potuerit amoueri. Tum Cantor, licet ille præ verecundia latere vellet, animaduertens quid ei accidisset, exhilaratus animo, cumq; vicissim irridens: Eamus, inquit: quid hic subsistimus?

Dddd

fortaf

fortassis papilionibus abigere vis. At ille, cum post multa suspiria & lacrymas vix inde auultus esset, ita ait: Ignosce mihi: nesciui enim antea, quid dicerem: at nunc in hac fortuna omnipotentis Dei virtutem experientia cognoui.

Quodam tempore, cum corpusculum eius feruorem spiritus diutius tolerare non posset, in magnam incidit agritudinem, piusque pater filiam, quam diligebat, adeo discipulinx flagello castigauit, ut membra corporis eius mirabiliter torquerentur. Nam velut in orbem brachia eius pro dolore agitabantur, pectusque manibus tundere cogebatur. Paululum autem ad tempus vi morbi se remittente, illa ad se reuersa, tanto cum gaudio Domino gratias agebat, qui flagellat omnem filium, quem recipit, ut illud Apostoli in ea impletum cerneretur: Cum infirmor, tunc potens sum. Postquam autem tantam in fornace hac infirmitate electam suam probauerat Dominus, excocta iam ad purum & prorsus expolita, tatas deinde a Domino in vigilijs, ieiunijs & laboribus perferendis accepit vires, ut etiam fortes homines terriam laborum eius parte agre sine toleraturi. At tamen accidit nonnunquam, ut si quis ex amicis eius aliqua molestia laboraret, vel tentationi succumberet, tunc illa quoque cum infirmo infirmaretur, & cum scandalizato vehementi dolore vreretur, & plerumque etiam eum, quem iam diximus, morbum in aliquo membro suo speciatim sentiret. Mox autem nouo quodam miraculi genere, accito ad se sacerdote, illoque digito signum Crucis ad locum a morbo infestatum exprimente, tanquam sancte Crucis vim reformidans morbus, ad locum alium se transferbat: rursus autem edito Crucis signo, & ad singula loca repetito, vagus & profugus morbus sancte Crucis pondus ferre amplius non sustinens, tandem mirabili & inaudito venationis genere exagitatus, a corpore ancillae Crucifixi penitus recedebat. Illa autem intuens oculis fidei in serpentem aeneum, a serpentine morbi liberata morsibus, Deo & sancte Crucis multiplices agebat gratias. Non solum autem ex contemplatione vultus eius multi deuotionis gratiam hauriebant, sed etiam ex tuo colloquio quibusdam dulcedinem stillabat: idque adeo ut non modo spiritaliter in animo, sed sensibiliter etiam ceu mellis quendam gustum in ore perciperent. Sed hanc audient duri & tardi ad credendum, & murrubant: qui vero eiusmodi diuinas consolationes experti sunt, facile sibi persuaderi sinunt, memores illius in Canticis canticorum: Faqus distillans labia tua sponsa: mel & lac sub lingua tua: Vnde cum vir quidam eximius, licet suo ipsius iudicio exiguus, qui pro singulari modestia & humilitate atque insigni charitate ex longinqua regione ad eam inuisendam venerat, quandoque cum illa loqueretur, ex eius conspectu tantam percepit consolationem, ex sermone vero tantam dulcedinem, ut toto illo die mellitum gustum, quem in ore sentiebat, nullus cibi corporei sapor abolere posset. Eius autem sancti viri nomen deinde scriba subtracimus, quod sui predicatione mirabiliter crucietur, & velut aurum in fornace, laudantium ore probetur. At inde tamen id consecutus est, quod pius animarum consolator serui sui, sua causa exilium patientis, vel maxime releuauit amaritudinem. Sed quæso te, cur verecundia afficeris? Cur mihi irasceris? Quis vero nomen expressit tuum? Num tu solus exulas? An non multi ante te fuere exules? non multi Episcopi, multi Tolosani ante te fuere, & post te esse poterunt? An vero propter tuam verecundiam ancillae Christi laudes ego reticere debui? Quid isthuc ad te attinet? Quid habes, quod non accepisti? Non tua hæc, sed Christi gloria est. Neque enim qui plantat, est alius, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Non tua sunt, sed Domini, quæ dixi: quanquam & Dei sunt dantis, & tua, humiliter ea accipientis, & ancillae Christi, cuius meritis Dominus peregrinationis tuæ molestias releuauit. Sed iam primo huic bello finem imponamus, in quo de ijs, quæ ad exteriorem hominem pertinent, & sensibiliter extrinsecus exercentur, diximus: ut quasi dimidij itineris confectis spatijs, priusquam ad interiora & subtiliora transeamus paulisper respiremus.

LIBER SECVNDVS.

De varijs filie regis virtutibus, & vt ornata fuerit septem donis
Spiritus sancti. Cap. 1.

AM porrò, quanta fuerit filie regis gloria intrinsecus, qualique virtutum varietate circumdata & ornata sit à patre luminum, videamus. Multa quidem filie in diebus nostris congregauerunt diuitias: sed hæc sola, vt pie credimus, supergressa est vniuersas: cui pater eius caelestis tunicam talarem polymitam, omnigenis virtutibus pictam, omniumque horum Domini floribus decoratam contexit. Cum sit autem impossibile nobis, omnes splendidi firmamenti huius stellas, cunctos amoeni prati huius flores, & vniuersas virtutum eius varietates singulatim commemorare, ad ipsas causas originarias, è quibus ceu fontibus quibusdam bona cuncta manarunt, putà ad septem sancti spiritus dona nos vertemus. Impleuit enim eam Dominus spiritu sapientie & intellectus, spiritu consilij & fortitudinis, spiritu scientie & pietatis, & spiritu timoris Domini. Spiritus sapientie, delicijs spiritualibus affluentem & charitate feruentem: spiritus intellectus, rerum caelestium contemplatricem: spiritus consilij, prouidam: spiritus fortitudinis, patientem & longanimum: spiritus scientie, circumspexam & moderatam siue discretam: spiritus pietatis, misericordie visceribus abundantem: spiritus timoris Domini, cautam & humilem regis filiam effecit.

Esa. 11.

Effectus 7.
donorū Spi-
ritūs sancti.

De spiritu timoris Domini. Cap. 2.

DE spiritu timoris Domini primo loco agemus: qui non solum principium est sapientie, sed etiam bonorum omnium custos. Etsi autem perfecta charitas timorem omnem, id est, timoris poenam & angores foras misit & exclusit à filia regis: at nihilo minus præ amoris abundantia ad eum erat sollicita & religiosa siue timorata, tantumque cautionem cunctis suis nedum operibus, sed etiam verbis & cogitationibus adhibebat, vt nulla etiam exigua negligeret. Crebro enim attendebat eam scripturam sententiam: Qui spernit modica paulatim decidit. Verebatur omnia opera sua, prouidens Dominum in conspectu suo semper, atque in omnibus vijs suis cogitans illum, ne forte in aliquo ei displiceret. Sciebat enim, etiam si quis viter grandia, posse tamen arena paulatim obrui. Multi capilli Absoloni ab arbore pendenti exitium attulere: & multa peccata venialia, dum ex contemptu placent vel negliguntur, ad æternum interitum perducunt. Erat igitur ei timor castus in corde, tanquam fascia pectoralis, quæ cogitationes cõstringeret: tanquam frenum in ore, quod linguam coerceret: in opere ceu stimulus, ne desidia torperet: denique velut norma & regula in omnibus, ne vnquam modum excederet. Timor hic instar scoparum purgabat cor & animum à duplicitate, os à falsitate, opera ab omni vanitate. Ita illa, tanquam hortus conclusus & fons signatus, nihil præter Christum & ea quæ ad Christum attinerent, facile recipiebat. Christus erat meditatio eius in corde, sermo in ore, exemplum in opere. Nunquam ego verbum secularare, siue quod mundum resiperet, ab eius ore audiuisse me memini: porrò vix per modum vnã inter loquendum absoluebat, quin Christum crebro intermisceret. Vt que ad eum timor Domini sanctus mentem eius occuparet, vt cum esset apud Villenbroc prope Niuellam, herbas duntaxat, quæ non seminantur, & alia sponte nascentia, non raro colligi voluerit, vt inde sibi pulmentum coqueret: ne forte captum à bestia, id est, eleemosynas, quas raptores & foeneratores domibus leproforum conferre solent, manducaret. Abstinebat enim non solum ab illicitis, sed à licitis etiam, ne laxa quadam nimiaque libertate aliquo modo ad illicita deflueret. Ex eodem timoris spiritu tantum cõceperat paupertatis amorem, vt etiam res necessarias vix retinere vellet. Quandoque fugere constituerat, vt inter extraneos ignota & contempta, ostium sibi victum emendicaret, sicque nuda nudum Christum sequeretur, relicto pallio omnium rerum temporalium cum Ioseph, hydria cum Samaritana, sindone cum Iohanne. Sapere enim apud se considerans Christi paupertatem, vt ei nato non fuerit locustis.

Psal. 110.
Pro. 1. & 9.

Eccle. 19.

2. Reg. 18.
Periculosum
parumpende-
re minuta
peccata.Studiū pau-
peratis.Gene. 39.
Iohan. 4.
Marc. 14.

Dddd z

cus

cus in diuersorio, vt non habuerit, vbi caput reclinaret, vt pecunia defuerit, vnde tral-
 butum solueret, vt denique ex elecmofynis vicitare, & alienis hofpitijs excipi volue-
 rit: tanto aliquando paupertatis defiderio incensa fuit, vt affumpo facculo, in quo e-
 lecmofynas reponeret, & paruo fcypho, vnde aquam biberet, vel in quo etiam fortaf-
 fis pulmentum, fi mendicanti daretur, acciperet, vetuftis induta pannis, adeo prorfus
 difcedere voluerit, vt multis amicorum lachrymis agre tandem poffet retineri. Cum
 enim valedixiffet fuis, & in tali habitu cum facculo & fcypho Chrifti pauperula iter
 veller arripere, tantus dolor, tanta lachrymarum vis amicos eius, qui illam in Chrifto
 diligebant, obtinuit, vt ea, quippe vifceribus charitatis affluens, id ferre nequirer. Co-
 arctata ergo vtrinque, & cum flagraret defiderio fugiendi & mendicandi cum Chri-
 fto, potius tamen eo inclinavit, vt maneret propter fratres & fcores, quibus eius ab-
 fentia intolerabilis videbatur. Fecit igitur, quod potuit. Tantus autem deinceps pau-
 pertatis amor in ea perfeueravit, vt interdum mappam, de qua panem edebat, vel
 alia linteamina feiderit, partem fibi retinens, partem dans pauperibus. Vt vobis,
 qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis vifque ad terminum lo-
 ci: qui impleri non potestis pecunia, nec fructum ex illa capere: qui thefauriza-
 tis vobis in terra, vbi arugo & tineæ demolitur, vbi fures effodiunt & furantur:
 femper congregantes, & femper inopia tabefcentes. Quid vnquam huic Chrifti pau-
 perula defuit, quæ diuitias femper refpuit, & tamen femper, quod alijs largiretur, ha-
 buit? femper paupertatis ftudiofa fuit, & tanto copiofius res neceffarias ei Dominus
 fuppeditauit.

Efa. 5.
 In diuites
 auaros.
 Matt. 6.

Quam nihil
 de fe fenfe-
 rit.

Nec tamen hoc fpiritu timoris diuitias duntaxat contempfit, fed præ fpiritus pau-
 perate adeo erat exigua in oculis fuis, adeoque fe deiciebat, vt non alio fere, quam
 nihili loco fe haberet: & cum omnia bene & recte feciffet, non folum ore fatebatur,
 fed etiam animo sentiebat, inutilem fe effe: cunctisque inferiorum fe exiftimans, nihil
 vnquam de fe præfumebat, fed omnes fe superiores arbitrabatur. Cumq; aliquid à Do-
 mino beneficij acciperet, aliorum meritis id adfcribebat, nunquam fuam quærens glo-
 riam, fed omnia referens ad eum, à quo bona cuncta procedunt: immò ipfis Dei bene-
 ficij indignam fe putans. Nullum quantumuis abiectum aut peccatis obnoxium fper-
 nens, fe folum despiciebat, atque ab alijs fe despici, pro nihilo ducebat. Per infamiam
 & bonam famam, à dextris & à finiftris fcutro veritatis circumdata, cum effent tenebræ
 eius, ficut & lumē eius, nec vituperijs deprimebatur, nec laudibus efferebatur. Præ mul-
 ta autem humilitatis abundantia, quantum in ipfa erat, femper latere appetebat. Vn-
 de cum præ cordis iubilo & gratiæ plenitudine intra fe occultare fe non poffet, quan-
 doque ad vicina rura vel dumeta confugiebat, vt humanos vitans oculos, fecretum
 fuum Deo & fibi intra puræ confcientiæ arcam conferuaret. Interdum tamen, preci-
 bus amicorum compulfa, vel à Domino ad aliquem fpecialiter miffa, ficut etiam com-
 miferationis affectu, vt puftillanimes confolaretur, incitata, ex multis, quæ sentiebat,
 pauca humiliter & verecundè referebat. O quoties dixit ad amicos: Quid de his ex me
 queritis: Non fum ego digna talia sentire, qualia vos fciscitami: nec raro cum mur-
 mure quodam Domino refpondit: Quid ifthuc ad me attinet Domine? Mirte quem
 miffurus es: non fum digna, vt eam, & confilia tua alijs nunciem. Nec tamen fancti fpi-
 ritus inftinctui potuit refiftere, quin, vt aliorum confuleret infirmitati, quædam nun-
 ciaret. Quot illa familiares fuos ab impendentibus periculis præmonuit ac præmuni-
 uit? Quoties occultos malignorum fpirituum laqueos amicis fuis detexit? Quoties pu-
 ftillanimes & in fide vacillantes, diuinæ reuelationis miraculis confirmauit? Quid igi-
 tur, o meticulofa, erubescis? Cur indigentibus tot bona, o auara, fubtrahis, præ nimia
 humilitate à proximorum ædificatione te fubducens: Num tua caufa, quæ Deo quali
 in feparabiliter adhæreas, nec eiuſmodi reuelationibus indigebas, tot & tanta tibi o-
 ftendit Deus: ac non pro illorum potius commodo & vtilitate, qui tibi credebant, &
 auxilio tuo habebant opus? Sed eheu quam multa & magna intra filentium continul-
 ſti, quibus & firmi magis ac magis roborari, & pigri vrgeri, & indocti illuminari poſ-
 ſent, immò ipſe etiam Dominus in fanctis fuis mirabilis declarari? Cur ita talentum
 abſcondis? Cur Chriſtū tuum non indicas mundo, qui tibi in nullo erit minor, ſi eū a-
 lijs communices? Aut non quandoque à rege introducta in cellam vinariam, ita præ
 fpiritus ebrietate clamāſti? Cur te Domine abſcondis: Cur te, qualis ſis, non declaras?
 Profeſſo ſi mundus te cognofceret, decetero non peccaret, fed quamprimū curre-
 ret poſt te in odore vnguentorum tuorū. Sed benedictus Deus, qui tenacitatem tuam
 retudit liberalitate ſua, & latebras tuas, velis nolis, in lucem produxit. Nam cum fer-
 uentis

Cupit late-
 re femper,
 & nefciri.

Cogitur di-
 uinitus ape-
 riri alijs ipſi
 à Deo reue-
 lata.

Cant. 2.
 Cant. 1.

uentis spiritus astuante multo, nisi spiraculum haberes, iam rumpi te oporteret, & ignis ardorem absq; spiramento ferre diutius non sustineres: tum demum a puero, quod dici solet, & ebrio extorquebatur veritas: tunc mira & inaudita de interiori plenitudine eructans, e libro vite, modò nos capaces fuisset, multas & mirabiles praedictiones nobis fecisti, e discipula in magistram repente mutata. Cum autem, tanquam potens crapulatus a vino, post somnum expergefata ad te redires, tum vel oblita, quid dixisses, silebas: aut si qua fortassis memoria redderentur, praerecundia pudefata, fatuam, loquacem & garrulam te censebas, admirasque quidnam passa esses, a Domino veniam precabar.

Percontantibus nobis quandoque, num ex laudibus humanis, vel diuinis reuelationibus vana gloria vel leuiter titillari se sentiret, ita respondit: Comparatione verae illius gloriae, quam ego expeto, nihil prorsus est vel existimari potest omnis humana gloria & praedicatio. Erat illa sane in Domino tanta veritate fundata, tanta gratitate solidata, adeo veris bonis plena, adeo spiritalibus epulis saginata & exuberans, vt omnem humanam gloriam, omnem humanam laudationis vanitatem, praebonorum aeternorum dulcedine, non solum non admitteret, sed etiam cum quadam animi abominatione respueret ac fastidiret: perinde atque varijs deliciarum ferculis exatiatus, si ei insulsum & insipidum aliquid offeratur, auersari solet. Sicut autem non potest illi Christus dulcescere, cui adhuc dulcis est mundus: ita Christi dulcedo totam eius mentem adeo occupauerat, vt nihil illi saperet extra Christum.

Quam prorsus floccipendit vanam gloriam.

De spiritu pietatis. Cap. 3.

Porro autem non solum ab omni specie mala cauebat sibi spiritu timoris, sed etiam pietatis spiritu ad bona omnia prona & propensa erat. Exercitationem corporis pro paruo ducebat comparatione pietatis, quae iuxta Apostolum, ad omnia valet, promissionem habens vitae, quae nunc est, & futura. In lampade cordis sui ignem charitatis oleo misericordiae iugiter fouebat, ne forte cum fatuis virginibus absque oleo deprehensa, a nuptijs aeternae iucunditatis repulsa excluderetur. Satagebat itaque pro viribus cuncta misericordiae opera ex abundantia cordis pietate foris exercere: & vel maxime adesse & opitulari aegrotis, & defunctorum sepulturae interesse: vbi sane multa ei arcana caelestia sepissime a Domino reuelata sunt. Cum soror fratrum de Oegnies super premium traheret spiritum, illa intra cellulam suam persensit multitudinem frementium & rugientium daemonum ad eius aegrotam lectulum adesse, cum iam pro ea fieret commendatio, putabant enim iam defunctam. Tum illa solita grauitatis & innata verecundiae quasi oblita, ad lectulum illius accurrit, tetrisque illis spiritibus se opponens, non solum precibus eos oppugnabat, sed etiam pallio tanquam muscas abigebat. Cum autem scelesti illi terribiliter resisterent, sororisque animam, vt suam, sibi vedicare vellet: tum illa amplius non ferens, clamabat ad Christum suum, eiusque crucifixi sanguinem & mortem continenter implorabat: cumque rugientes illi, praeparati ad escam, multis calumnijs animam illam exagitant, illa tandem a spiritu sancto fiduciam concipiens, (vbi enim spiritus Domini, ibi libertas) in haec verba prorupit: Domine, ego pro hac anima fideiubeo. Nam tamen peccauit, at confessa est peccata sua. Quod si fortassis negligentia aut ignorantia quippiam in ea haesit, licet loqui non possit, manet tamen adhuc illi tua benignitate contritionis spatium. Fratres interim voces tantum & gestus eius aduersus daemones percipiebant, & Domino pro anima sororis suae deuotas preces fundebant. Tandem victis & pudore affectis daemonibus, sanctisque angelis aduentantibus, illa Deo laudes gratesque agens, ad se reuersa, quicuit: receptoque pallio suo, quod in illo conflictu abiecerat, ad cellulam suam cum verecundia recurrens, clauso ostio, delitescere. Non diu post, cum in ferijs Apostolorum Petri & Pauli pro eadem anima deuote supplicaret, & de eius statu, quippe pro qua fideiussisset, sollicita esset, beatissimus Petrus Apostolus ostendit ei animam illam diris Purgatorij poenis affectam, simulque & poenas ipsas, & poenarum causas ei indicauit. Magno cruciabatur ardore, quod mundum & seculi voluptates nimis ardentem amasset. Interdum etiam acerrimo affligebatur frigore, quod pigra & deserta fuisset ad bona agenda, tum vel maxime, quod liberos & familiam suam admodum negligentem correxisset. Siti etiam miserandum in modum torquebatur, quod plus satis fuisset potationi dedita. Nuditate quoque, quod vestes superfluas habuisset, valde affligebatur. *Propterea* Christi ancilla, vt visceribus pietatis tota affluebat, erga illos praefertim, qui in Purgatorio torquebantur,

1. Tim. 4. Matt. 25.

Valde studiosa est operum misericordiae.

2. Cor. 1. Vide in signum charitatem.

Poenae cuiusdam anime in Purgatorij locis.

non fuit contenta precibus suis, sed multa illi etiam ab alijs precum & sacrificiorum suffragia conciliauit.

Visio huius
Mariæ.

Religiosa quædam vidua, quæ in sancta viduitate diu seruierat Domino, & filias suas in sancta virginitate sponso cœlesti integras seruabat, in Villenbroc prope Niuellam in extremis laborabat. Vidit autem hæc nostra Maria beatam Virginem sanctam viduam assistentem, & quasi flabello quodam caloris æstum, quo torquebatur, humanissimè temperantem. Cùm autem anima illius iam esset egressura è corpore, turba dæmonum insidiantium nulli orationum instantiæ cedere voluit, donec clauiger athereus Crucifixi vexillo eos turpiter pudefactos profigaret. Postquam autè defuncta est, vidit Christi ancilla beatam Virginem cum multitudine cœlestium puellarum psallentium & Deum laudantium, & velut in duos choros distributarum, circa eius corpus versari: cumq; sacerdos pro more exequias celebraret, summus sacerdos Christus cum sanctorum frequentia officium, vt videbatur, etiam complebat, & mirandum in modum Ecclesia triumphans militanti respondebat. Post humatum corpus eius, vidit Christi famula animam eius, quod in hoc seculo ad purum purgata non fuisset, in Purgatorijs locis pœnas luere. Habuerat enim maritum mercatorem, qui nonnulla, vt solent mercatores, mala fide acquisierat: quosdam etiam ex familia Ducis Lohanienfis hospitio acceperat, qui multa de rebus malè partis in eius ædibus expenderant: quæ cùm necdum essent restituta, aiebat se eorum causa in Purgatorio retineri. Id verò vbi rescituit filia eius virgo Deo deuota, Margareta de Villenbroc, & sorores eius, multas pro ea preces fieri curarunt, & pro viribus restitutum malè possessa, Nec diu post anima illius viduæ vitro purior, niue candidior, sole splendidior apparuit ancillæ Christi, ad æternas epulas gaudens & gratulabunda proficiscens, & quasi librum vitæ, vt videbatur, tenens manu, & in illo, summi magistri facta discipula, ledebatans.

Peccatum
non dimit-
titur, nisi ab
larum resti-
tuatur.

Sanctus quidam & beatus senex, qui à puero in innocentia & virginitate perseuerauerat, iam morti propinquabat. (dicebatur is Iohannes Duniacensis, cognomine Hortulanus, cunctaq; pro Christi amore reliquerat, & tum exemplis, tum sanctis adhortationibus suis multas Domino animas lucratus fuerat.) Aderat illi ægrotanti Christi famula, viditq; frequentes angelos seni hilariter assistere, simulq; sensit odores gratissimos. Itaq; præ gaudij immensitate capere & continere se non potuit, valde enim amabat virum, & ceu patris loco eum habebat. Reuelatum autè ei est à spiritu sancto, senem illum, qui in vita sua tantam egisset pœnitentiam, tot opprobria & persecutiones Christi causa æquo animo tolerasset, tam iuste & religiose vixisset, tot Christo animas lucrificasset, citra ullam Purgatorij molestiam liberè ad Dominum euolare. Itaq; quoties sepulcrum eius, quod est apud Oegnies, prateriret, semper humiliter inclinabat caput. Postea verò, cùm extrema laboraret ægritudine, anima sancti senis huius cum alio amico eius defuncto, fratre Richardo de Menefar Capella, causa visitationis & consolationis specialiter ad eam missa est à Domino.

Iohannis
Duniacensis
viri sanctis-
simi obitus

Erat Christi ancilla multa commiseratione prædita, & erga ægrotos pijsissima, adeo vt apud illos etiam interdum noctes duceret insomnes. Mater fratrum Oegniacensium grauissimo eoq; diuturno laborabat morbo. Ei nonnunquam aderat Christi famula, vt eam consolaretur: sed cùm esset iam propè centenaria anus illa, & tenderet ad extrema, eius anhelitus admodum foetebat, ita vt nocte quadam ei assistens sancta mulier, sine magno cordis dolore vix ferre illum posset. At nihilo minus hærebat apud illam, & quasi per vim à seipsa extorquebat, vt illic permaneret. Sed cùm iam amplius ferre non posset ac propè deficeret, respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ, & in os eius immisit gustum quendam vini aromatizati, & in eo gustu odorem suauissimum tanquam accensi thuris, isque ferè triduo mansit illi, ita vt nullius cibi sapor eum gustum aromaticum ab ea posset excludere. Multis verò ægrotis ex eius præsentia consolationem & patientiam præstitit Deus, sæpè etiam corporis sanitatem eius meritis restituit. Oblati sunt ei quandoque pueri rupti, & illa manus eis imponens, sanos à se dimisit.

Mariæ hu-
ius erga æ-
grotos hu-
manitas.

Curat pue-
ros ruptos
manus im-
positione.

Puer quidam prope Oegnies periculosè laborabat, ab eius auricula sanguine è capite perpetuo manante. Nihil arte vlla medicorum curari potuit, tandem medicina precum ancillæ Christi & admotione manus eius integerrimè restitutus est, cumq; mater eius ad ecclesiam attulit, & Deo ancillæq; eius gratias egit.

Item femi-
nam morbi-
dam.

Quædam mulier ad tactum eius à gutturis apostemate siue anginæ morbo, quo periculosissimè laborabat, se sensit liberatam: itidem & clericus quidam apud Oegnies, eodè affectus incommodo. Audiui ego ex sacerdote Niuellensi, Guerrico nomine, ipsam aduersa

aduersa valetudine, vsque ad medicorum omnium desperationem, laborantem, cum iam nemo esset, qui ei auderet sanitatē promittere, venisse ad Christi ancillam, mul-
 risque precibus ab ea obtinuisse, vt ipsi manum imponeret: porro eadem nocte visum
 ipsi esse in somnis, beatissimam Virginem Mariam venire ad eum, illaque recedente,
 ipsum reualuisse. Alius sacerdos, vir pius & humilis, eiusque spiritalis pater Guido
 Niuellanus tumorem gutturis patiebatur: quem vbi sua manu Christi ancilla teti-
 git, curatus est.

Item alios
 quosdam.

Alius quidam, cuius vitam omnes desperauerant, quique medicis multis frustra ad-
 hibitis, iam nihil nisi mortem expectabat, contactu capillorum eius sanatus est. Sed
 quid ego in paruis commemorandis hareo, cum multa & magna & admiranda super-
 sint? Etsi enim pium est morbis corporum mederi, longè ta men præstantius est ani-
 mabus adferre sanitatem. Nullum enim sacrificium tam placet Deo, quàm zelus ani-
 marum. Semper illa lata, semper hilaris, semper cordis iubilo perfusa erat, nisi cum
 doloris nubem quãdam periculum vel ruina animarum eius animo adferret. In hoc
 solo, vt pace eius loquar, modum non habuit. Lugebat anxia, mœrebat desolata, ci-
 bum non capiebat, somnum ab oculis repellebat, & plerunque clamabat instar par-
 turientis. Quanto, putas, dolore fauciatâ est, cum rugientes & frementes dæmones ca-
 teruatim incurrerent in congregationem illam sanctarum virginum, Deo religiosè
 feruentium in pago, quem Manni vocant? & cum tandem voti compotes impij &
 inuidi illi præ gaudio tripudiarent, cum sanctæ scemina inde expellerentur? Certè cla-
 mans illa & ciulans, præ dolore seipsam ferre vix potuit.

Mirè crucia-
 tur pericu-
 lis anima-
 rum.

Vidit quandoque maximum damnatorum spirituum exercitum, qui veluti à præ-
 lio adhuc cruenti, cum superbo & fastuoso strepitu à vastato Leodio reuertentes
 multò atrociora elato vultu minarentur. Paulò post venerunt nuncij in Oegnies,
 qui Leodium euersum, ecclesias prophanatas, mulieres vi oppressas, ciues iugulatos,
 res omnes totius vrbs ab hostibus direptas referrent. Erat tum fortè apud Oegnies
 vir sanctus, inculpatis moribus, & bona etiam apud improbos existimatione, totius
 Leodienfis diocesis lumen, doctor & pater spiritalis, magister Iohannes Niuellanus.
 Is vbi infaustos hos percepit rumores, mente consternatus, incredibili dolore affe-
 ctus est, veritus pro paterna solitudine, ne fortè sanctæ virgines, quas ille suis con-
 cionibus & exemplo Domino lucratus erat, vi oppressæ essent, quemadmodum falso
 quidam sparserant. Non multum doluit direptione rerum temporalium, quas sem-
 per luti instar habuit: sed ecclesiarum prophanationem et animarum perditionem vir
 sanctus, cunctis virtutibus egregiè & insigniter ornatus, acerbissimè deplorabat: lu-
 gebat pater filios, patronus ecclesias, amicus sponsi virgines, quas castissimo spon-
 so castas exhibere cupiebat. At verò Christi ancilla, iisdem auditis rumoribus, non
 admodum turbata est, ita vt mirarentur, qui non erant nescij, quantoperè amaret
 pudicas virgines, Leodij Christo deuotè famulantes. Sed præuenierat & præmunie-
 rat eam Dominus, quippe qui non ignoraret, quàm atrocem eius animo dolorem
 allaturi essent rumores eiusmodi, ni præmuniretur. Cumque fratres Oegniacenses,
 vt solent Clerici, non mediocriter sibi timerent, quòd fama sparserat hostes eò ven-
 turos, illa interim nihil perturbabatur, nihil formidabat, sanctis Angelis eam conso-
 lantibus, & in terra pacem hominibus bonæ voluntatis nunciantibus. Porro quòd ad
 domum Oegniacensem attinet, multa pace & tranquillitate fruebatur, in spiritu cer-
 tior effecta & de pace suorum, & de sanctarum, quas diximus, virginum minimè cor-
 rumpenda integritate. Attamen videbatur ipsi terra tremere & quasi conqueri, quòd
 ijs hominibus alimenta suppeditaret, qui in creatorem suum tam immani scelere in-
 currerent.

Leodij va-
 statio.

Iohānes Ni-
 uellanus vir
 integerrim-
 us.

Miles quidam eius regionis, vnde ipsa traxerat originem, genere nobilis, militia
 strenuus, & seculi vanitatibus deditus, inanis scilicet & vanus, diuinitus permotus &
 sanctæ mulieris admonitionibus & precibus adiutus, relicto mundo, ad Dominum con-
 uersus est. Tum verò dæmon effrenis & mirabiliter puffedatus, apparuit ancillæ Chri-
 sti queribundus & minaci vultu, instar canis prægrandis sauiens in eam, & dicens: O te
 proteruam, & nobis inimicam atque aduersam, quæ ingens damnum nuper dedisti
 mihi, quando vnum è præcipuis ministris meis abstulisti. Iam aliquandiu milite illo
 in bono proposito perseverante, accidit vt quodam die ederet apud hospitem & cre-
 ditorem suum, ciuem Niuellanum opulentum: cuius in ædibus, cum esset secularis, se-
 pè admodum dissolutè vixerat, & vt solent milites, res suas prodigè dilapidarat. Nec
 ita facile ab eius familiaritate subducere se poterat, quòd etiam num illi esset oberatus.

Demò furi-
 bundus ap-
 paret Mariæ

Cum autem hospes ille multa ei delicata fercula apponeret, & epularentur splendide, animaduertens impurus satan tempus sibi ad tentandum hominem opportunum adesse, extruxit aggerem, ut caperet ciuitatem munitam. Reduxit itaque illi in memo-

En quantum nocet, non vitare peccandi occasiones.

riam qua fuisset gloria praeditus in hoc mundo: pepones quoque & allia Aegypti & ollas carniū, versipellis ille ob oculos reuocauit. Illo vero iam animo vacillante, quippe quem instar tritici cribraret satan, clementissimus hominum amator, qui neminem patitur tentari supra vires, qui linum fumigans non extinguit, & calamum quassatum non conterit, ancilla suae in spiritu indicauit, quemadmodum miles ille dum non vitat secularium hominum consortia, animo imbecillo fluctuet. Itaque illo mente vaga, multa secum ad mensam agitante, ecce nuncius ancillae Christi adest, clam ad ostium domus expectans, & ubi eum compellendi data fuit opportunitas, ut ad dominam suam quamprimum veniat, ei denuncians. Cum ergo venisset ille ad locum, ubi Christi margarita extra Niuellam degebat, inuenit eam praenicerote & cordis anxietate quasi languidam, & pedes Crucifixi, quos complexa erat, lachrymarum imbre rigantem. Admirans itaque, & praereverentia animo consternatus, cur ita lugeret, sciscitatur. At illa merito, inquit, lugeo & doleo causa tua: miseria tua per-

Gen. 19.

turbat animum meum. Spiritu coepisti, & iam carne vis miserabiliter consummari & perire, quando missa manu ad aratrum, retrò cum vxore Lot respicis, ingratus planè & immemor beneficij, & immensam misericordiae illius, qui te ex mundi conflagrantis incendio, tam multis alijs pereuntibus, extraxit. Tum ille ad se reuersus, & tanta reuelationis miraculo salubriter punctus: Ignosce mihi, inquit, pia mater, & ora pro me misero: en ego & tibi polliceor, me deinceps in eius, qui me per te reuocauit, seruitio constanter permanurum. Cum autem mundus eum quadam ex parte derideret, multique etiamnum secularibus implicatum negocijs, crebro ad potentium aulās ire compelleret, socij quondam eius, itemque cognati & familiares, velut mortuum eum deplorantes, immò ceu in monstrum quoddam digitos in eum intendentes, partim eum irridebant, partim blanditijs emollire, partim iniurijs & contumelijs exacerbare & frangere nitebantur. Quidam etiam satanae satellites virum nobile & eiusmodi iniurijs non assuetum, per cucullum vel capitium trahebant: quibus omnibus ille admirandae patientiae scutum opponebat, licet nonnunquam humano more non nihil erubesceret. Cum autem domum rediret, instar ouis eluporum rixibus elapsa, post tantas tempestates ad spiritalis matris consolationem recurrebat. Ea vero miro quodam modo diuinitus edocta, & conuicia atque opprobria, quae pertulerat, & horam, in qua non nihil perturbatus fuerat, prophético spiritu referebat. Hic, inquit, hac hora indigebas auxilio, & ego pijsimo Salvatore pro te preces obtuli, ut tibi praestaret imitatione suae prospera mundi despiciere, & nulla eius aduersa formidare. Quo miraculo & ancillae Christi consolatione adeo confirmabatur, ut domum eius, super firmam petram fundatam, nec vetri, nec flumina possent impellere in ruinam. Nec raro sanè impellèbatur ut caderet, sed Dominus ancillae suae meritis permotus, manū, ne laberetur, supponebat.

Filij seculi huius irrident & exagitant Christo seruire cupientem.

Psal. 10. Marc. 9. Vide efficaciam precium & ieiuniorum Mariae huius.

Vidit quandoque Christi famula apud Villenbroc daemones callidis machinationibus tendere clam laqueos, ut quosdam ex ipsius amicis caperent, quorum ruina ingens posset scandalum afferre. Sed cum iam intendissent arcum, ut sagittarent in obscuro rectos corde, illa non contenta lachrymis & precibus, suscipiebat ieiunium, sciens eiusmodi genus daemionum non facile eijci, nisi oratione & ieiunio. Itaque cum diebus quadraginta humiliasset in ieiunio animam suam, Dominus miserans ancillae suae, nec eius afflictionem diutius ferre volens, ostendebat illi, quemadmodum ipsius amicum liberasset, simul indicans, in quam horrendam peccati foueam ille corruisset, nisi ieiunijs & precibus eius satan oppressus esset. Vae nobis, qui in hac miseria tantum amissimus solatium, tantum in afflictionibus & tentationibus praesidium, nisi contempserit nobis in caelo, quod perdidimus in hoc exilio.

Monachi cuiusdam periculosa tentatio.

Et si autem aduersum varios & multiplices animorum languores & morbos precum eius instantia efficax esset medicina, at tamen contra blasphemias & desperationis spiritum singulari quadam gratia eminebat: & ut inter alios omnes spiritus ille nequissimus est ad infestandum, ita illa fuit potentissima ad opitulandum. Monachus quidam Cisterciensis instituti, in moderato quodam innocentiae & puritatis zelo impulsus, praespiritus feruore ad statum primi parentis Adae pertingere nitebatur. Suscepit ea causa laboris plurimum, affligebat se inedia, vigilijs & precibus: sed cum haec omnia frustra essent, nec posset ad illam innocentiam peruenire, primo incidit in tadum & acediam. Volebat ille cibum ita fumere, ut nullam inter edendum sentiret delectationem.

nem. Primos sensitiue portionis siue sensualitatis motus conabatur nō solum reprimere, sed etiam extinguere penitus. Contendebat absque vllō veniali peccato vitam in perfecta puritate transigere. Erat ea tentatio dæmonij meridiani, ad impossibilia eū instigantis. Laborabat sanè permultum, sed nullo labore potuit eò, quò intendebat, peringere. Itaque præ mœrore tandem in desperationis foueam prolapsus est, cùm persuasum haberet, se in eò corruptionis statu, in quo esset, salutem nulla posse ratione adipisci. Veniales enim culpas, quas in hac vita omnes vitare non possumus, ille mortiferorum criminum loco habebat: nec volebat propterea sumere corpus Christi etiam illis diebus, quibus id monasticus Canon vult percipi. En ad quam calamitatem, quàm horrendam & miserabilem ruinam sub specie boni, hostis ille teterrimus simplicem hominem perduxit, ita vt infirmus respueret medicinam, & iugum obedientiæ à se repelleret, qui propriæ voluntati semel nuncium miserat. Et vt hic aliqd ex fabulis non tamen fabulosè, & vana nō vanè & fallaciter referamus, monachus hic, qui ad primi hominis innocentiam & puritatem peruenire nirebatur, cui similis putandus est, nisi rana illi, quæ cùm videret bouem magno robore & grandi corpore, volebat etiam ipsa illas vires & corporis molem adipisci. Itaq; intendit se totam, & quoad potuit, inflauit: sed frustra. nec enim si vel rumperet sese, vnquam posset ad bouis quantitatem peringere. Sic frater iste, dum voluit excedere limites virium suarum & supra se efferrī, infra se per desperationem miserè collapsus est. Eius autem animi morbum pius quidam & bonorum omnium fautor Abbas vbi cognouit, cum alijs multis Dominum pro illo deprecabatur: sed præualuit inimicus, & quem laqueo forti constrinxerat, eum sine intermissione vexabat. Tandem Abbas ille, quòd non solum ancillæ Christi esset amicus, sed etiam virtutem eius, quippe quam in seipso expertus erat, non ignoraret, monachum illum ad eam curauit adduci. Et ecce orante illa pro monacho cum lachrymis & suspirijs, cùm ille ante Missæ Introitum, Confiteor, diceret, & illa instantius pro eo oraret, quasi attri quidam lapilli ad singula confessionis verba ex ore monachi decidere videbantur. Tum illa animaduertens in hac visione, obstinationem desperationis & tristitiæ nigredinem à monacho recessisse, Domino gratias egit, qui non vult mortem peccatoris, sed vt cōuertatur & viuat. Monachus verò peracto sacrificio tanquam è longinqua regione ad se reuersus, Christi corpus accepit, & ea salutari percepra medicina, perfectè curatus est.

Sub specie boni miserè fallitur ille.

Precibus suis Christi ancilla eū liberat.

Ezech. 18.

De spiritu scientiæ. Cap. 4.

Quoniam autem in vitandis malis per spiritum timoris, & faciendis bonis per spiritum pietatis, necessaria est cautela & circumscriptio moderationis siue discretionis, pater luminum, cuius vultu docet nos de omnibus, spiritu scientiæ filiam suam illustrauit, vt sciret, quid quemadmodum vel fugiendum esset, vel agendum, vt sic omnne sacrificium suum sale condiret. Mala enim sunt vicina bonis, & plerunque dum volumus vnum aliquid vitare vitium, labimur in contrarium: vt cùm quis cauet, ne sit prodigus, incidit in auaritiam: & volens vitare pompas vestium, è fordido indumèto gloriam venatur. Vitia enim non rarò virtutum speciem mētuntur: sed ita perniciosius homini imponunt, cùm sibi sumunt habitum virtutum. Sic sub iustitiæ prætextu crudelitas exercetur: remissa segnitias, humanitas & mansuetudo creditur: plerunque neglectus corporis id agit, quod putatur esse indulgentiæ. At Christi ancilla neque ad dexteram neque ad sinistram declinans, mediam eamq; beatam vitam atque viam miro sectabatur moderamine. Reddebat Deo, quod erat Dei, & cum proximis, quantum in ipsa erat, pacem colebat: nec cum pacificis duntaxat, sed cum illis etiam, qui oderunt pacem, erat pacifica, prudenter inter homines prauæ nationis cōuersans, omnibusq; omnia facta, vt omnes Domino lucrificeret.

1. Iohan. 21

Leuit. 3.

Vitia induunt virtutū speciem.

Duo secundum carnem fratres eius & quidam alij, licet mundo dediti, diuina inspiratione & eius prudenti adhortatione permoti, relictis omnibus, Cisteriense institutum complexi sunt. Nonnunquam suauis Domino, tanquam quæ vnus cum illo spiritus effecta esset, amoris glutino inharrenti nos significabamus, quosdam è longinquis regionibus aduenisse, qui eam videre cuperent, & abire festinarent. Nam tamen si adiurasset nos Dominus per capreas ceruosq; camporum, ne suscitarem us neque e. cant. 2. uigilare faceremus dilectam, donec ipsa veller: quādo tamen id nunquā illa volebat, sed semper optabat cum Domino cubare in meridie, cum fiducia quadā illam cōpel-

lantes,

Cum sum-
ma difficul-
tate ab inte-
rioribus ad
externa se
conuertit
Maria hæc.

lantes, vix excitare potuimus. Vbi verò didicit exteris adesse, ne cui forte esset offendiculo, à suavi illa contemplationis quiete & iucunditate, & à castissimis sponis immortalis amplexibus, sibi ipsi vim adhibens, tanto cum dolore sese abstraheret, vt interdum, quasi ruptis visceribus, purum eumque benè multum vomeret sanguinem vel expueret: malens hoc affligi cruciatu, quàm fratrum, præsertim peregrè venientium, perturbare pacem. At nonnunquam tamen, ex diuina sancti spiritus reuelatione quosdam, licet adhuc procùl positos, aduentare sciens, in propinqua rura vel nemora se abdebat, ita vt vix toto die possemus reperire latitantem. Interdum propter quorundam indigentium vtilitatem, non nisi spiritu sancto eam incitante, cogebatur somnum suum abrumpere, dicebat illi spiritus: Quidam te non curiositate, sed necessitate adactus expectat.

Quauis autem non solum erga proximos bonos, sed etiam improbos miramoderatione siue discretionem pacem conseruaret: at tamen erga se vnà visa est nobis nonnunquam immoderata & indiscreta, nimium sese abiciens, & vltra modum affligens. At nihilominus eò magis erga se discreta fuit, quòd nihil de se attendere ausa esset, nisi familiariter docta à spiritu sancto. Neque enim vel diem vnum sine vlla cibi perceptione transigere ausa fuisset, nisi portione sensitiua absorpta, se supra se raptà procomperto habuisset. At tamen interdum, vt aliorum paci consuleret, etiam sic affecta, quippiam sumere tentabat, sed nihil omnino potuit, immò præ dolore propemodum defecit. Vnde eam postea libertatis prerogatiuam obtinuit, vt neminem illi dicere auderet, Cur ita facis: cumque rationem humanam vita eius excederet, quodam speciali priuilegio Deo sibi que relicta, omnia ipsa iudicabat, sed à nemine iudicabatur. Sæpè enim spiritus sanctus rationem eiusmodi in agendis & omitendis eideclarauit, quam nos sensu humano attingere non possemus. Ita cum aliquando ter hebdomadibus singulis cibum caperet, sexta feria edebat, die Dominico ab omni cibo prorsus abstinebat, itemque feria quinta: cumque nobis rationi magis cõsentancum videretur, vt sexta feria, quæ est penitentia, immò mortis Dominica dies, nihil penitus ederet, quintaque feria & die Dominico cibum caperet, illa mihi respondit: Nonnunquam ad sensibilia non sine labore descendo, gaudio contemplationis interrupto, cibum accipiens. Quinta autem feria, quæ est dies spiritus sancti, & die Dominica propter gaudium resurrectionis spiritali refectio contenta, æternisque epulis satiata, totum diem festiuum ago, dum nulla corporeæ refectiois causa cogor me ad inferiora demittere. Quibus auditis, ego filii, & rationem meam pro nihilo ducens, humiliatus sum in oculis meis: sapientia autem iustificata est à filiis suis.

Non solebat illa quidem peccatores cum indignatione abijcere, immò verò præ commiseratione, prudenti adhortatione non raro complures à via perditionis retraxit: at tamen spiritus eius hominum peccata valde abominabatur, malorumque conuictum & familiaritatem, nunquam de se temerè præfidens, euitabat. Corruptum enim mores bonos colloquia mala: & Dominus præcepit discipulis, vt ingressi in ciuitatem, quærerent quis ibi dignus esset, cuius hospitio honestius & tutius vterentur. Accidit aliquando, vt cum apud Oegnes moraretur, causa iniuicendi quosdam ipsi familiares amicos, iret in Villenbroc, rediensque per mediam Niuellam, transiret, ibique recordaretur peccatorum & immanium facinorum, quæ illic crebro perpetrare solent homines seculares. Inde verò tantam animo indignationem & horrorem concepit, vt præ dolore clamare inciperet, petitoque cultello ab ancilla sua, cum extra oppidum esset, vellent pellem à pedibus rescicare, quòd per ea loca iuisset, in quibus cæci & miseri homines creatorem sum tot iniurijs afficerent, tot flagitijs exacerbarent: cumque non solum animo, sed, quod admiratione dignum est, etiam pedibus ea causa doleret, vix tandem, cum sæpius pedes ad terram allisisset, quiete potuit perfrui.

Diuinis scripturis prudens & discreta foemina satis instructa fuit. Sæpè enim sacris intererat concionibus, verba sacrarum literarum conseruans & conferens in corde suo, & diuina mandata sagaciter in suo condens pectore: & quia intellectus bonus omnibus facientibus eum, quod deuotè audiebat, maiori deuotione in opus conferre nitabatur: vnde cum in extrema ægrotatione sua morti propinqua, iam penè deficeret, et quidam in ecclesia ad populum concionaretur, spiritu eius ad verbum Dei reuiuifcente, aures repugnante morte arrigebat, animum aduertebat, quædam etiam concionis verba circumstantibus referebat. Adeò verò concionatores & fideles animarum pastores diligebat, vt pedes eorum, absoluta cõcione, miro affectu constringens, etiam illis inuitis

i. Cor. 2.
Vita eius in
plerisq; hu-
manam ex-
cessit ratio-
nem.

Menander.
i. Cor. 15.
Matt. 10.

Mirus in ea
horror peccati.

Libèter au-
dit sacrarum
conciones.
Psalm. 110.

inuitis aliquandiu osculari cogeretur, & si illi id recusarent, pedesque retraheret, præ angustia clamaret. Multis autem lachrymis & suspirijs, multis precibus & ieiunijs instantissimè à Domino postulando obrinuit, ut meritum & officium concionandi, quod ipsa per se exequi non posset, in alio Dominus ipsi compensaret, & magni beneficii loco, quendam concionatorem præberet. Quo accepto licet per eum Dominus, tanquam per instrumentum, verba prædicationis ederet, at sanctæ mulieris precibus & meritis cor eius præparabat, vires corpori in labore suggererebat, ministrabat verbū, gressus dirigebat, gratiam & fructum in auditoribus excitabat. Pro illo enim quotidie cum esset concionando occupatus, Domino & beatissimæ Virgini preces offerens, centies Angelicam salutationem dicebat: quemadmodum Hilario prædicante, Martinus orasse legitur. Porro illum ipsum concionatorem suum, quem moriens, præsentia corporali dereliquit, Domino deuotissimè commendauit. Cum enim dilexisset suos, in finem dilexit eos.

Quodam die in viridario apud Villenbrot apparuit ei diabolus sub specie pastoris. Nam per id tempus scelestus ille multos congregauerat milites, qui die crastino hastis inter se congressuri erant apud pagum Trasiginesium: ea autem nocte māsuri Niuelæ. Cumque execrabilis ille & superbus dæmon pastorem se iactaret, Christi ancilla ait: Non es pastor: sed magistri nostri, qui prædicant verbum Dei, & fideliter pascunt animas nostras, veri pastores sunt. Contra verò nequam ille & tumidus satan. Ego, inquit, plures habeo greges, mihi que magis obtemperantes, quam magistri illi. Et ego cognosco illos, & illi me, & vocem meam audiunt, & pro voto mihi obsequuntur. Tum illa amplius non ferens, quod lusus ille nomen sibi pastoris vendicaret, qui hoc dos suos per pascua vanitatis ducit ad pascua damnationis, ubi mors miserabiliter depascet eos: sed gemens & miserorum vicem dolens, relicto dæmone, ad ecclesiam cōfugit: & multo postea tempore, quoties teterrimi illius pastoris recordabatur, non potuit à lachrymis abstinere.

Diabolus ei
apparet, pa-
storem se
appellans.

Omnes
miseros
mortales,
demoni po-
tius quam
Deo obse-
quentes.

Quamquam autem vnctione sancti spiritus & diuinis reuelationibus intus doceretur, at tamen diuinæ scripturæ testimonia, quæ cum ipsius spiritu planè cōcordabant, libenter exterius audiebat. Namque & Dominus tamen si potuisset discipulos interna illuminatione atque voce instituere & docere: at nihilo minus etiam externum vocis ministerium adhibens, scripturas illis exponebat: ipsæque dicebat: iam vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis. Itaque ancilla Christi de die in diem scripturæ diuinæ sermonibus amplius lauabatur ad munditiam, ædificabatur ad morum ornatū, illuminabatur ad fidem, si tamen fides in ea proprie dici potuit, quæ Domino reuelante, inuisibilia quasi visibiliter fide oculata percipiebat.

Iohannis.

Cum enim esset aliquando in pago Nitrensi prope Niuellam, & ipsa præsentem puer quidam ad ostium ecclesiæ catechizaretur, vidit impurum dæmonem à paruulo illo cum magna ignominia recedentem: eundemque è sacro fonte leuans, apertis oculis vidit spiritum sanctum in animam eius descendentem, angelorumque beatorum circumcaillum iam renatum frequentiam. Sæpius autem, sacerdote sacram hostiam eleuante, inter manus eius vidit elegantissimi pueri speciem, & caelestium spirituum exercitū cum multo lumine descendentem. Cum autem post confessionem sacramenta sacerdos perciperet, videbat in spiritu Dominum in anima illius permanere, eamque mirabili splendore illustrare: vel, si indignè sumeret, Dominum cum magna indignatione recedere. Porro autem etiam tunc, quando in templo non erat, sed in cellula, opertis ex more oculis velamine candido, orabat, Christo ad prolationem sacrorum verborum in altare descendente, illa mirabiliter mutata, sentiebat aduentum eius. Denique, quando vnctionis extremæ sacramentū ipsa præsentem ægroti percipiebant, illa Christum cum sanctorum multitudine adesse sentiebat, ægrotumque illum misericorditer corroborantem, dæmones expellentem, animam purgantem, sequere, dum membra eius vngerentur, quasi in lumine per rotum corpus eius diffundentem.

Nota de hæc
pismo.

Item Eucha-
ristia.

Itē extrema
Vnctio.

De spiritu fortitudinis. Cap. 5.

AT quia parum prodest spiritu timoris declinare à malo, spiritu pietatis facere bonum, spiritu scientiæ in omnibus auream seruate mediocritatem & discretionē, nisi etiam spiritu fortitudinis rebus duris & malis resistamus, bona nostra patientia conseruemus, constantia vsque in finem perseueremus, longanimitate vitæ æternæ præmia expectemus: pater eius caelestis, apertis thesauris suis, quarto lapide precioso, id est, spiritu fortitudinis illam exornauit, & contra aduersa omnia communiuit,

VI

Eximia hu-
jus Mariae
fortitudo.

vt nec rerum aduersarum incurfu frangeretur, nec prosperarum, & ad voluntatem fluentium blanditijs extolleretur: vt contumelias tranquillo ferret animo, nulli malum pro malo redderet, sed benedictione maledicta, bonitate malitiam compensaret, bona redderet pro malis, calumniantibus non responderet, pro persecutoribus oraret: mentis constantia in proposito perseveraret, animi firmitate cuncta placide tolleraret, magnanimitate ardua & difficilia sponte susciperet: securitate imminetia incommoda non metueret, si dutia spe bona & certa frueretur, id quod bene proposuisset, se ad felicem exitum perducturam: postremò quadam magnificentia vel animi praestantia praclarum propositum feliciter consummaret.

Nota eximia animi
fortitudinis

Porro autem in persecutionibus & flagellis non modò patientiam conseruabat, sed etiam gaudebat in afflictionibus, disciplinamque siue castigationem Domini cum magno desiderio apprehendebat. Cum in postrema sua aegritudine ad dies ferè quadraginta grauiter laborasset, quæreremusque ex ea, num ex morbi dolore aliquid tadium pateretur, illa respondit: Immò verò, si id gratum esset Domino, vellem istos quadraginta dies hodiè suum habere initium: addiditque, quod est etiam admirabilius, nunquam se aegrum aliquem vidisse, cuius quantumuis aduersam valetudinem sibi ipsi non optaret. Væ igitur vobis, qui crucem Domini in angaria vertis, qui disciplinam Domini abijcitis, qui virgam Domini ferientis, dum contra eius flagella murmuratis, instar canis rabidi mordetis, qui dolores corporis cordis impatientia duplicatis. Non sic preciosa hæc Christi margarita, quæ modesti animi exultatione id consequeretur, vt quasi insensibiliter affligeretur, & suauiter cruciaretur. Interior enim dulcedo externum dolorem deliniebat, & pondus aduersæ valetudinis releuando demulcebat. Cum autem interdum paralyti vexata, præ nimio dolore clamare, & pectus tundere cogere tur, quidam eius familiaris ei condolens, in quodam loco clam pro ea Domino supplicabat. Tum illa sentiens pij hominis precibus suos dolores non nihil minui: Vade, inquit ad ancillam suam, dic homini illi, vt cesseret orare pro me. Eius enim precum medicina, huius castigationis mea, dum melius habeo, accipio detrimentum.

Non vult
sibi minui
paralytis
dolores.

Laborabat aliquando molestia quadam, & quidam ex amicis eius apud se tacitus dolebat vicem illius. At illa ex diuina reuelatione arcana pectoris eius cogitationes intelligens, missa ad eum ancilla sua, iussit ne amplius doleret ipsius causa. Tuum enim, inquit, grauamen auget cordis mei dolorem, nec possum ferre, vt propter me doleas. Adeò plùs eam cruciabant aliorum afflictiones, quàm proprij corporis incommoda.

Corpus suum
praclarè
domitum
habuit.

Neque tamen spiritu fortitudinis id solùm obtinuit, vt posset æquo animo & viriliter aduersa perpeti, sed illud etiam, vt ab omnibus carnis illecebris facile abstineret. Adeò enim corpus suum castigauerat, & in seruitutem redegerat, vt ad nutum spiritui obediret, in nullo contradicens, nec vlla se simulatione excusans: nec contra dominum murmurabat, sed eius imitando fortitudinem, nunquam ignauia torpebat, nunquam vel rarò labori succumbebat. Adeò iuencula illa tympanistris, ceu inter duo ligna Crucis corpus suum extendendo sicauerat, vt per multos annos etiam primos libidinis motus minimè experta sit: quæ ex re tantam inter homines fiduciam concepit, vt præximia innocentia & pura simplicitate omnes sui similes arbitrareretur. Vnde cum quidam eius familiaris amicus, quodam spiritualis affectionis excessu malum eius aliquando stringeret, nihil tamen casto animo turpe cogitans, sensit ex nimia illa vicinitate primos motus in suo corpore existere. Sed cùm illa id profus ignoraret, vocem ab excelsò audiuit, Noli me tangere: nec tamen sciuit, quid ea significaret. Deus enim benignus, & nostris infirmitatibus condolens, noluit illum coram sancta muliere pudore affici: at nihilo minùs voluit tanquam zelotes, amicæ suæ castitatem tueri, et illum propter imminetia pericula castigare. Itaque cùm illa diceret ei, Audiui nunc quandam vocem, scilicet, Noli me tangere: sed quid sibi velit, planè me fugit: ille, quid ea innueret, intelligens, & sibi deceterò cauit, & Domino, quòd ipsius infirmitatem prodere noluerit, gratias agens recessit.

De spiritu consilij Cap. 6.

Effectus
spiritus
consilij.

Spiritu consilij Christi ancilla instructa, nihil præceps, nihil inordinatè facere volebat: sed omnia diligenter, circumspectè, & cum deliberatione agens, in omnibus, quæ vel fieri, vel omitti oporteret, expectabat eum, qui saluam faceret ipsam à putillani.

fillanimitate spiritus & tempestate: nihil interim per pusillanimitatem omittens, nihil turbulentem vel tempestuosum, nihil inconsideratum, nihil per impetum efficiens. In omnibus vijs eius palpebrae praecedebant gressus eius: & ne post factum succederet vel leuis poenitentia, omnia cum consilio faciebat. Quid vero illa sine grauitate & absque consilij maturitate facere posset, cuius mentem impleuerat & inhabitabat is, qui de se ipso dicit: Ego sapientia in consilijs habito, & eruditus inter sum cogitationibus: Et si autem familiari sancti spiritus consilio vteretur, quanuis diuinis scripturis satis esset instructa, at tamen praeximia animi summissione & humilitate, ne sapiens in oculis suis videretur, aliorum consilij, propriae voluntati renunciando, libenter & deuote se subiiciebat. At vero multi ex eius familiaribus amicis, qui diuinitus collatam illi prudentiam non raro compererant, absque eius consilio nihil, quod alicuius esset momenti, facere ausi erant. Quod enim humana ratione scire non poterat, cum ad Dominum fuisset preces, diuinitus edocebatur. Ita cum quidam eius amicus, mediocritate sua contentus, tanto securius, quanto ab hominum conspectu & pompa seculari remotus, Domino in humilitate seruiret, & a quodam nobili rogaretur, ut magistri loco apud ipsum esset, isque ei promitteret equos, vestes & multa alia abunde se suppeditaturum: ille sanctam hanc foeminam consuluit, quid agere deberet. At illa, nihil unquam sibi praesidens, prius ad Dominum precandum se contulit, & inde ab arcanis diuinorum consiliorum thalamis reuersa, ita dixit: Vidi atrum equum parari tibi, qui ad inferos hinnens, demonum turbis applaudebat. Si quid igitur apud te valet consilium meum, maneat in ea vocatione, qua vocatus es a Domino, ne per ambitionem vel seculi pompam, des occasionem diabolo. Alius quidam amicus eius, tanto illi charior, quanto humilior, cum haberet sacerdotium vnum suae beneficium ecclesiasticum, quod ei sufficeret ad mediocritatem, multis victus precibus etiam alterum accepit, quod & dignitate potius, & prouentu locupletius esset. Sed cum pro sua pietate & modestia Christi ancillam confuleret, vellentque ab ea scire, num hac re Deum offenderet: illa more suo breues sibi inducias petijt, & tandem in inspiratione diuina, & caelestibus reuelationibus absque vlllo haesitationis scrupulo certior effecta: Videbam, inquit, hominem vestibus albis indutum, & satis ad cursum expeditum, atro insuper pallio indui, & mentis sarcina onerari. Cum autem haec, isque alia similia dixisset, is, qui iam in seipso diuinitus senserat, quae illa loquebatur caelitibus edocta, primum sacerdotium, utpote sufficiens, retinuit, & alterum sine mora, ne locum alterius ambitiosè occuparet, vir prudens & Deum timens atque salutari consilio obtemperans, resignauit. Ignoscite mihi, fratres, qui dignitate dignitati adiungitis, & sacerdotia siue beneficia ecclesiastica alia alijs coaceruatis. Non enim est meum, quod retuli, sed Christi reuelantis. Partecite etiam ancilla Christi, nec velitis obtrectare innocentem. Qua enim re vos laesit, si amico praebuit salutare consilium, si veritatem a Domino hausit enunciauit? Fortassis autem, dum crebro libellum hunc inspiciatis, & quadam acerbitate reuoluitis, ancilla Christi visiones more vestro ridebitis, & pro somnijs & phantasmatis habenda statuetis. Sed etiam Pharisei Dominum de auaritia disputantem, & diuites in regnum caelorum difficile introituros asserentem, non solum irriserunt, sed insanum quoque iudicauerunt.

Vt autem sine personarum acceptione sanctae mulieris res praecclare gestas commemorarem, etiam mihi ipsi non parcam, sed infelicitatis meae referam historiam. Cum verbum Dei, licet indignus, ad laicos praedicare inciperem, & ea in re necdum essem exercitatus, neque concionandi usum & consuetudinem haberem, semper mihi metuens, ne inter dicendum materia me deficeret, multa mihi vndeunque colligebam: isque coaceruatis, quicquid in buccam venisset, proferre volebam. Totum enim spiritum suum profert stultus: sapiens vero referuat in posterum. Cum autem tanta prodigalitate me ipsum confunderem, ad me absoluta concione reuertens, quodam mentis tedio afficiebar, quod nullo ordine & in compositè multa mihi dixisse viderer: quo animi mœrore cum ancilla Christi aliquando pressum me cerneret, ego praereverentia causam ejus indicare nolebam: & quod erat miserabilius, quodam me, tanquam qui bene, subtiliter, & acutè dixissem, a concione, vtest moris, commendante, libens id audiebam, & aliquid inde capiebam solatij. Erubescio, fateor, turpitudinem meam prodere, sed sanctae mulieris laudes reticere non sum ausus. Illa enim quandoque huius me tristitia nube confusum, & tanquam operarium confusibilem ad se vocans, triplex tentationum vulnus, quibus clam eram sauciatus, mihi miro modo detexit. Vidi, inquit, effigiem tanquam hominis in nubilo versantis, nimia capil-

Eccc

lorum

Prou. 7.

Hæc nota est veri spiritus.

Visio eius.

Nota quam non sit tutum plura habere sacerdotia vel beneficia ecclesiastica.

Matt. 19. Luc. 16.

Obserua modestiam auctoris. Prou. 29.

Vifio Ma-
riae, qua au-
thori medi-
cinam facit.

lorum copia operi. Quaedam autem meretrix subornata, quosdam ex se radios spar-
gens, cum blandè intuens circumibat: cumque id crebrò faceret, radium vnum in il-
lum vibrans, partem quandam nubili illius discutiebat. Hanc ubi illa parabolam perte-
xuit, triplici me morbo laborantè, mox certissimè deprehendi. Capillata enim super-
fluitas mihi mœrorem adferebat: meretrix verò subornata, id est, elatio, radijs adula-
tionis fota, quoddam mihi miserabile solarium pariebat. Quibus ego te laudibus effe-
ram, ô sancta mulier, quæ secretorum Dei conscia fuisti? Nec frustra tibi Deus homi-
num cogitationes aperuit: sed tuis precibus vim tribuit & efficaciam animorum lan-
guoribus medendi.

Heluidis
inclusa.

Magna ei erat familiaritas cum pia quadam & sancta puella Heluide, apud Villen-
broc inclusa atque solitariam vitam agente: eamque impensè amabat, & velut mater
filiam annis ferè duodecim in Domino nutrierat. Ea puella aliqua molesta tentatio-
ne laborante, Christi ancilla tentationes & cogitationes cordis eius ipsi indicabat, val-
dè admiranti, quò pacto mentem eius cognitam haberet: itemque contra imminentes
tentationes longe antè, quàm acciderent, eam pramuniebatur. Erat eidem puellæ ma-
gno solatio magistri Guidonis præsentia, qui per id tempus ecclesiæ Villenbrocensis
facellanum agebat: & quia quæ repentè accidunt, maiorem solent adferre perturba-
tionem, dimidio anno antè prædixit illi, magistrum illum cum fratre suo Iohanne à
Villenbroc abiturum, multisque exhortationibus confirmabat eam, vt tranquillo ani-
mo illorum ferret abitionem, quorum præsentia illi erat gratissima. Itidèque, de qua-
dam religiosa femina, nomine Besele, qua diu ancillæ Christi fideliter inseruierat, cu-
ius æquè præsentia eidem puellæ inclusa magnam adferebat cõsolationem, longè an-
tè illi prædixit eam recessuram, pramonuitque, vt sedato animo quod Dominus decre-
uisset, toleraret. Quidam magister in Francia degens, animo constituerat ad Oegnies
proficisci: cumque vnus è fratribus domus Oegniacensis, Parisios vsque magistrum il-
lum adducendi causa ire vellet, Christi ancilla ait ad eum: Sustine parumper, nec ita
velis festinare. Nuncius enim à magistro illo ad vos ablegatus, iam est in itinere. Cef-
sit frater consilio eius, & nuncium, quem illa prophético spiritu venturum prædixit,
apud Oegnies, donec veniret, expectauit. Porro eodem magistro Romam, vt beatissi-
morum Apostolorum limina visitaret, peregrè profecto, fama mendax sparsit cum
obijisse. Ei autem famæ amicis eius fidem commodantibus, multumque eius obitu mo-
lentibus, & pro illo sacrificium facere volentibus, Christi ancilla dixit: Non est mor-
tuus, sed viuit, talique die Roma discessit, rediturus ad suos. Cunctis verò admirantibus,
& Misarum suffragia differentibus, sicut illa dixerat, ita rei confirmauit euentus.

Spiritus
prophetia
in Maria.

De spiritu intellectus. Cap. 7.

Iob. 7.

Eius diuini-
tatem contem-
plationes re-
rum diuini-
narum.

Cant. 3.

His igitur ornata monilibus filia Ierusalem, hisce sancti spiritus donis illustrata,
corde purificato, per spiritum intellectus in celestibus versabatur: adeoque cum
S. Iob suspendia elegit anima eius, vt plerunque sublimius volans, per diem integrum
nonnunquam plures dies, nihil ad inferiora reductis cordis obtutibus, in Solem iusti-
tiæ instar aquilæ suos haberet oculos defixos: cuius solis radijs ab omnium rerum sen-
sibilem humore siccata, ab omnium corporearum formarum nube purgata, absque
vlla phantasia vel imaginatione formas simplices & diuinas, perinde vt in mundo
speculo, in anima sua suscipiebat: relegatisque formis sensibilibus, vniformes & im-
mutabiles rerum supercaelestium species in eius animo tanto purius resultabant, quã-
to summæ illi & simplici atque incommutabili maiestati propius coniungebatur. Cum
autem subtilis & extenuatus spiritus eius, atque incendio pij amoris concrematus,
tanquam virgula fumi ex aromatis, supercaelestia penetraret, & quasi per gradus
quosdam in regione viuorum perambulans, per vicos & plateas quareret, quem di-
ligeat, nunc sanctarum virginum delectatus lilijs, nunc sanctorum martyrum ro-
sis odoriferis recreatus, nonnunquam à sanctorum Apostolorum senatu honori-
ficè exceptus, interdum Angelorum coetibus admixtus: denique speratis gradibus
omnibus, cunctis paradisi regionibus summa cum lætitia peragratis, cum omnia
pertransisset, inueniebat eum, quem ardentè desiderabat: & tum demum perfecte
quiescebat, atque illic immobiliter defixus hærebat, omniumque posteriorum obli-
tus, non iam pro amicis quantuncunque charis posset orare, sed neque de sanctis Ange-
lis cogitare. Omnes enim quasi post se relinquens, illi adhærebat, quem audissimè si-
ticbat.

Daba.

Dabatur illi tunc propius inspicere librum vitæ, atq; ex illo per spiritum intellectus multa discerebat, quæ tandem ad se reuersa, prophetico spiritu pronuntiabat. Ita triennio antè quàm Cruce signarentur Christiani contra hæreticos prouinciales, dixit se videre Cruces in magnam hominum turbam è cælo copiosè descendentes, cum tamè nulla adhuc in nostra regione hæreticorum illorum mentio haberetur. Crebrò tunc ei in spiritu ceu conquerendo dicebat Dominus, se terram illam ferè totam perdidisse, atq; ex eis locis tanquam exulem profligatum esse.

Quidam zelo Crucifixi à longinquis regionibus, vt Christi ignominiam & iniuriã vindicarent, ad eum locum, qui Mons gaudij dicitur, peruenere, sed ibi ab hostibus Christi trucidati sunt. Aberat ab illis per tanta terrarum spatia ancilla Christi, at nihilominus vidit sanctos Angelos gratulabundos, cætorum animas sine vllis Purgatorij pœnis in cælum deportare. Inde verò tantus in eius animo peregrinationis illius ardor extitit, vt ab ea suscipienda nulla se ratione passura fuerit distinguere, si vllò pacto sine proximorum scandalo eam suscipere potuisset: cumque ridendo quæreremus ex illa, ecquid illic factura esset, respondit. Si nihil aliud, certè vel Dominum meum honorarem libera confessione nominis eius, quem illic viri impij blasphemando abnegarunt. Moriebatur apud Oegnies quidam familiaris amicus domus nostræ, idemq; Cruce signatus. Circa illum vidit Christi famula dæmonum multitudinem, quasi rugientium & ad eseam inhiantium. Tum illa obiurgauit dæmones, & vt à Christi ministro, qui Crucis vexillo munitus esset, recederent, præcepit. At illi è diuerso multa ei crimina malitiosè affingebant, & quòd mala fide egisset, obijciebant. Illa verò Domino supplices preces pro ægroto offerens, vidit quandam Crucem luculentã in ipsum descendere, eumque vndiq; tueri. Quanuis autem morte impeditus, non potuit susceptam peregrinationem proficisci, at tamen magna pœnarum Purgatorij pars condonata est illi, quòd cum cruce signatis voluerit proficisci. Ita enim Dominus sanctæ mulieri reuelauit.

Quidam amicus noster, nobilis genere, sed fide nobilior, Deo deuotè seruiens, & omnia, quantum in ipso erat, Christi amore relinquens, vxorè habuit valde huic mundo deditam, & ipsius proposito planè repugnantem. Ea causa formidabat, ne male cõiugis importunitate è sua domo extruderetur. Tria enim sunt, vt ait Salomon, quæ hominem è sua domo eijciunt: fumus, stillicidium, & mala atq; litigiosa mulier. Sancta autem Christi ancilla dolens vicem iuuenis, multas pro eius vxore Domino preces fudit, eumq; blandè consolans, prædixit illi fore, vt coniunx eius breui ad Dominum conuerteretur. Quod quidem ita euenisse nos cognouimus, & Domino gratias egimus. Perfectè enim mundi vanitatem despiciens, vt priùs religioso mariti proposito aduersa fuit, ita deinceps illud promouebat: immò quasi antecedendo iam trahebat illum, quem antea distinendo retraxerat.

Laborabat in extremis Canonicus quidam ecclesiæ S. Gertrudis Niuellensis. Eius obitûs diem fratres Oegniacenses non temerè nôsse cupiebant, certa ratione permoti. Itaque dicebant laico cuidam Niuellano, qui tunc apud Oegnies erat, vt eo se cõferret, & diem, quo canonicus moreretur, ipsis denunciaret. Eidem autem laico homini dixit ancilla Christi: Si vis opportunè, quod iustus es, nunciare, manè proficiscaris oportet. Illo igitur postera luce Niuellam ingrediente, iam pro defuncto Canonico cãpanæ pulsabantur.

Nocte tertiæ feriæ, quæ caput ieiunij, siue diem illum, qui Cinerum vocatur, proximè antecedit, quando solent homines seculares comestationibus vacare, vidit dæmones quosdam, à quadam religiosa fœmina cum mœrore & ignominia reuerti: quæ quidem grauiter illi oppugnârunt, sed Domino opẽ ferente, miminè expugnauerant. Sciscitabatur postea ex illa, quid habuisset, eaq; respondit: Admodum per id tempus grauata fui, sed ea ipsa hora Dei benignitate sum liberata. Itaque didicit ex verbis eius eodem tempore se vidisse dæmones, pudore affectos, ab ea recessisse.

Sacerdos quidam ea præsentè sacrificium Missæ obtulit: cumq; non esset nescius illam pro ipso crebrò preces Domino offerre, nec haberet maius aliquid, quod ei retribuere, ne ingratus videretur, statuit pro illa Missam eam celebrare. Peracto autem sacrificio, ait illa ad eum: Missa hæc mea fuit. Hodie enim filium pro me patri obtulisti. Illo verò admirante, & vnde hoc sciret; percontante, cum solus Deus cognitas habeat cogitationes hominum, illa respondit: Vidi columbam elegatissimam in caput tuum ad altare descendere, & quasi volitando alas suas ad me extendere, didiciq; in spiritu, sanctum spiritum illud sacrificium ad me transferre.

In spiritu
procul vi-
det eadem
Christiano-
rum.

Viso eius.

Fœmina
nobilis, eius
preibus cõ-
uertitur.

Pudescunt
dæmones,
si resistas
tentationi-
bus eorum.

Nouit oc-
cultas cogi-
tationes.

Viso eius.

Sacerdotibus dignè & deuotè sacrificantibus, videbat illa sanctos Angelos gaudentes, & illis cum multa hilaritate cooperantes, vultu quoque benigno in eos intuentes, & eos officiosissimè venerantes. Vix autem sacerdotibus miseris, Iude proditoris asseculis, qui Christum Dominum, quantum quidem in illis est, denuò crucifigunt, & sanguinè testamenti pollutum ducunt: qui manibus pollutis, oculis impudicis, ore virulento, corde impuro ad reuerendum illud sacramentum irreuerenter accedentes, sanctos Angelos, qui illic adsunt, grauiter offendunt, & ex medicina salutari mortem sibi miserabiliter consciscunt.

Si hoc possunt sancti in mortali corpore, quid possunt iam Deo in cælis coniuncti.

Quidam ex præcipuis amicis eius, Parisijs sacerdotio initiabatur: illa verò corpore absens, præfens spiritu, quemadmodum ordinaretur, quomodo affectus esset cum ordinaretur, ipsum locum ordinationis, pontificis quoque, & ipsius habitum perspicuè vidit, illique admiranti postea omnia narrauit: cumque ei literas quasdam per illius nuncium mitteret, inter alia quædam scripsit, quæ ille, donec completa essent, intelligere non potuit: erant autem eiusmodi, vel ijs consimilia: Arbor noua iam floruit, cuius primos fructus mihi Dominus destinauit. Statuerat idem primum sacrificium suum facere in Fræcia, sed Domino disponente, apud Oegnies, præsentem sancta muliere, id fecit.

De spiritu sapientie. Cap. 8.

Porrò verò ut opus suum sapiens artifex, templum suum summus sacerdos, filiâ suam rex sublimis ad perfectionis fastigia perduceret, septimo sepriformis spiritus dono, quasi pro aliorum cõdimento, eam præclarè illustrauit & ornauit eximie, nempe sapientie spiritu: quod est primũ donum dignitate, postremum consummatione. Hac sapientia gustauit & vidit, quoniam suauis est Dominus, cum sicut adipe & pinguedine repletur anima eius, cum de sponsi labijs mel & lac sugeret, & in horto voluptatis manna absconditum manducaret. Huius mellitissimæ sapientie dono cor eius medullitè afficiebatur, verba edulcabantur, cuncta opera spiritalis vnctionis suauitate imbuebantur. Inde fiebat, ut esset mitis corde, dulcis sermone, actione suauis, ebria charitate: adeò verò ebria & à sensibus abstracta, ut nonnunquam ad Nonam vel Vesperinas preces, nobis pulsantibus campanas, illa quasi expergiscens percontaretur è nobis, num hora esset matutina. Aliquando in lectulo suo tres continuos dies illa iacens & cum sponso immortalis suauiter quiescens, præ nimia spiritus iucunditate & suauitate vix vno temporis momento sibi iacuisse videtur. Mirabili autem affectionum varietate, modo esuriebat Deum, modo stiebat: & quia scriptum est, Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient: quanto plus Dominum sentiebat, tanto amplius crescebat desiderium. Itaque angebatur, clamabat, & vt remaneret suppliciter deprecabatur: & ne recederet, quasi inter brachia complexão stringebat, vt quæ se magis etiam exhiberet, cum lachrymis obsecrabat. Nonnunquam per tres aut eo amplius dies, videbatur sibi illum tanquam paruulum inter vbera commorantem stringere, & sese, ne videretur ab alijs, occultare. Interdum verò ludebat cum eo ceu puero, eumque osculabatur. Quandoque ceu agnum iuxta sinum illius, aliquando instar columbæ pius Virginis filius se filie suæ exhibebat: nonnunquam etiam instar arietis, stellam luculentam in fronte habentis ecclesiam circumiens, filios suos, vt ei videbatur, visitabat. Sicut enim dubitantibus discipulis sub specie peregrini se ostendit, & beatum Thomam missurus ad Indos, vt eius habet historia, formam mercatoris induit: ita amicis suis pro illorum consolatione amabili specie apparere dignatur: quemadmodum etiã, authore S. Hieronymo, beata Paula in Bethleem illi sibi videre visa est ceu paruulum in præsepio iacentem.

In diuersis autem Domini solennitatibus ita se illi ostendebat, vt ratio solennitatis poscere videbatur: verbi gratia: In natiuitate ceu puerum vbera matris sugentem, vel in incunabilis vagientem. Tum verò afficiebatur erga eum, vt puerum, pro varijs modis, quibus illi apparebat, varias etiam sentiens affectiones. atque ita singulis annis solennitates illæ renouabantur. In festo Purificationis videbat beatissimam Virginem filium suum in templo offerentem, & Simeonem illum inter vinas recipientem: atque in hac visione non minus exultabat præ gaudio, quàm si præfens fuisset, cum ita gestum est olim in templo. In hac solennitate quandoque cereus illius, cum diu fuisset extinctus, in processione subito non nisi diuinitus clarissimo lumine accendebatur. In passione nonnunquam Dominus illi in Cruce apparebat, sed rarò, quòd vix posset sustinere. Aduentantibus magnis solennitatibus, interdum octo diebus antè gaudio

Luc. 2.

gaudio se affici sentiebat: atq; ita pro totius anni cursu siue ratione varijs mutabatur modis & mirabiliter afficiebatur. Cum sancti alicuius festus immineret dies, sanctus ille ferias suas ei nunciabat, & in ipsis ferijs visitabat eam, multos secum beatos ciues adducens: sicque spiritus eius cum sancto totum illum iucundum ducebat diem. Ex familiarium autem & crebro sanctorum colloquio id obtinuit, vt quemadmodum homines suos vicinos alios ab alijs internoscunt, ita ipsa angelos & sanctos homines alios ab alijs posset distinguere. Nonnunquam sanctus quispiam, in his regionibus prorsus ignotus, festum suum diem, qui in locis remotis colebatur, vt in eius ferijs ipsa quoq; gauderet, ei indicabat. Immo verò etiam nullo indicante, palato cordis discernebat dies festos à non festis, quòd dulcius illud afficerent dies solennes, quàm alij. Celebrabat autem festos dies, pectori suo atq; animo haud aliter, atque in calendario vel martyrologio inscriptos. Vnde cum esset aliquando in ecclesia S. Gertrudis in oppidulo, quod Laulos dicitur, & quædam eiusdem S. Gertrudis feriæ in diem crastinum incidere, nec tamen eius loci sacerdos id aduerteret, illa intra se sentiens ferias imminere, se continere non potuit. Itaq; cum sacerdos eò non veniret, nec alius quisquã, qui campanas pulsaret, quæadmodum fieri solet pridie ad primas Vesperas, vt vocat, illa surgens è loco suo, campanas, vt potuit, pulsare cœpit. Id verò audiens sacerdos & admirans ad ecclesiam properè accurrit, atque ad illam: Cur pulsas campanas perinde ac si feriæ sint, cum non habeat apud nos consuetudo, vt præterquam in ferijs, hac hora pulsemus? Tum illa verecunda & pauida: Ignosce mihi, inquit, domine: magna enim feriæ cras erunt, sed nescio cuius sancti. Sentio enim ecclesiam hanc gaudio perfusam. Sacerdos verò inspiciens calendarium, vidit crastinum diem S. Gertrudi sacrum fore.

Magna familiaritas cum cæli ciuibus.

Ferias imminentes sentiebat intra se.

Tot illa & rantas à Domino consolationes percipiebat, vt etiam si nullis exterioribus, vt fit, nonnunquam pro recreatione, intenta esset, semper in vno aliquo loco absq; vllius hominis confortio sine tadio permanere posset. Sedens aliquando in cellula sua, audiuit vocem dulcissimam Domini, dicentis: Hac est filia mea dilecta, in qua plurimum delector. Quando extra se rapiebatur, videbatur sibi caput suum deponere ad genua Christi. Interdum per Angelos ab aliquo supernorū ciuium salutabatur. Cum oraret quandoque ad altare S. Nicolai, videbatur ei ex illius reliquijs lac manare. Ab imagine Crucifixi vidit nonnunquam radios quosdam vsque in pectus suum vibrari. Porro in ijs omnibus valde delectabatur, & miro modo spiritus eius confortabatur. Apparuit ei quandoque beatus Bernardus, Cisterciensis ordinis pater & lumen, alasque suas, quibus præditus videbatur, circa eam expandit: cumque diu cum illa intra ecclesiæ cancellos sedisset, sciscitanti ei, quid sibi vellent alæ istæ, respondit se instar aquilæ sublimi volatu sublimia & sublimia scriptura diuina attingisse, multa que arcana cælestia Dominū sibi referasse. Magna veneratione & singulari amore prosequabatur beatissimum Iohannem Euangelistam. Accidit autem, vt cum multis lachrymis & suspirijs cuidam sacerdoti exiguam culpam venialem confiteretur. Sacerdote illo interrogante, cur ita lachrymis afflueret, illa respondit: Nō possum reprimere lachrymas. Videbat enim Aquilam quandam ad pectus suum perinde vt in fonte, ita in illo rostrum suum tingentem, & magnis clamoribus aëra complementem. Intellexit autem in spiritu B. Iohannem lachrymas & gemitus ipsius ad Dominum perferre. Vidit quãdoque, sacerdotem quandam cum lachrymis deuotè sacrificantem, atque columbam quandam in eius humerum descendentem, ex eoq; humero fontem purissimum scaturientem. Interdum etiam vidit Virginis filium sub forma pueri cum immenso lumine circa arculam, in qua Eucharistia reponeretur: cumq; ex ea quæreremus, cuius modi esset illud lumen, respondit: Quantum lumen Solis, candelæ lumen superat: tantum, immò plus etiam, lux ista vincit Solis splendorem. Quando reliquiæ ad nostram ecclesiam adferbantur, illa in spiritu aduētum earum præsentiebat, totamq; noctem cum illis iucundam ducebat, Christumq; gaudentem, & à prioribus reliquijs illas iam recens illatas, cum quadam exultatione & veneratione suscipi videbat. Vtrum autem essent veræ reliquiæ, spiritu suo mirabiliter percipiebat. Ex parua illa Cruce, quæ est in Oegnies, in qua particula ligni sanctæ Crucis habetur, radium quandam valde luculentum & tanquam cælesti claritate cōspicuum, prodire videbat. Quidam familiaris amicus domus nostræ inter alias reliquias, quas habebat, os cuiusdam sancti sine scriptura reperit. Itaq; cuius essent reliquiæ ignorans, attulit eas ad Christi ancillam, vt per illam certior fieret. Ille verò in spiritu virtutem & veritatem illarum sensit: orauitq; Deum, vt ipsi indicaret, cuiusnam essent. Apparuit autem illi sanctus quidam valde præclarus

Multas diuinitus consolationes percipit.

Corporalis Christi præsentia in Eucharistia.

Eccc 3 & excel.

Alij Aigul-
phum vo-
cant.

& excellentis meriti: qui ab ea interrogatus, quis esset, non quidem nomen expressit suum, sed quatuor literas ob mentis eius oculos descripsit. Quas cum illa memoriter retineret, sed quid significarent nesciret, accito ad se Clerico, literas commemoravit, puta, A I O L: & quid significarent, indicari sibi petijt. Ille literas inter se coniungens, dixit, Aiol ex ijs confici. Tum illa perspicue cognovit, beati Aiulphi, qui apud Primum in multo honore habetur, eas esse reliquias.

Singulare
eius solamē
sacra Eucha-
ristia.

Et si autem præ desiderio æternæ fruitionis, præ amore visionis Dei, & pro dilatione æternæ beatitudinis in hoc exilio langueret, vnicum tamen & summum erat ei remedium & singulare solatium, manna & panis cælestis, donec veniret ad terram promissionis. Ex eius perceptione angor cordis & desiderium temperabatur, dolores omnes leniebantur, spiritus confirmabatur. Summo hoc & celsissimo sacramento freta, omnes peregrinationis huius arumnas patienter tolerabat, omnesque misere vitæ huius defectus hoc cibo vegetata parvipendebat. Panis sanctus cor illius confirmabat, vinum sanctum mentem eius sanctificans inebriabat. Caro sancta faginabat, sanguis viuificans ablundo purificabat. Hoc vno solatio diu carere non potuit. Corpus Christi edere, hoc illi viuere erat: ab illo verò diutius abstinento separari, hoc eierat emoriamque in hoc seculo sua experientia didicit, quod Christus in Euangelio dicit: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Nec erat ei durus hic sermo, sicut iudæis, sed suavis: quippe quæ omnem delectationem & omnem saporis suauitatem in eius perceptione, non solum intus in animo, sed etiam foris in ore persentiret: cum plerunque sub specie pueri cum mellis gustu & odore aromatico, in puro & bene ornato cordis sui thalamo Dominum suum felicissime suscipere. Nonnunquam verò, cum sitim vitalis sanguinis eius diutius ferre non posset, post Missarum solennia petebat sibi copiam fieri vel nudi calicis in altari diu conspiciendi.

Iohan. 6.

De aduentu eius in Oegnies. Cap. 9.

In spiritu vi-
det locum
ipsi incog-
nitum.

Postquam huius filia regis preciosa monilia, huius sponsæ Christi vestimenta fragrantia, etsi non pro dignitate, tamen pro virium facultate descripsimus, iam ad vestimentorum eius simbrias, id est, ab beatam eius est vita decessum veniendum est, ut etiam caudam nostræ hostiæ offeramus. Cum multo tempore in eo loco, quem iam crebro diximus Villenbroc appellari, seipsam Domino immolasset, è vicinia proximi oppidi, quod Niueilla dicitur, hominum ad ipsam cum deuotione confluentium frequentiam diutius ferre non potuit: quippe quæ soli Deo cuperet vacare. Sæpius iam multis precibus apud Dominum id egerat, ut locum propositum ipsius accommodum, & personas quæ ipsius desiderio secundum Deum humiliter inferuissent, posset eius prouidentia obtinere. Itaque in spiritu ostensus est ei locus, quem Oegnies vocant, nunquam illi antea visus, cuius propter recentem structuram & paupertatem vix tenuis apud homines mentio fiebat. Interim diu apud se deliberabat, ignorans cuiusmodi esset locus ille: Porro de Domini promissione confidens, longè antè, quàm eò veniret, à marito suo Iohanne & eius fratre magistro Guidone, qui illi erat patris spiritalis loco, tanquam obedientiæ filia, facultatem petijt locum illum inuisendi, atque si placeret, illic commorandi. Nec difficile illi precibus eius assenserunt, ne morerè afficerent, quam charitatis visceribus complectebantur. Permoit quoque illos Deus, ut id permitterent, nec vllò modo sibi poterant persuadere eam in loco, quem nunquam cognouisset, & in quo commorantium nullam haberet consuetudinem & familiaritatem, diu permanuram. Itaque illa, duce Deo, ad locum ipsi destinatum iter ingressa est, & cum adhuc aliquanto interuallo ab illo abesset, beatus Nicolaus, eius loci patronus, gratulabundus ei venit obuiam, eamque ad suam ecclesiam perduxit. Multum eo die, cum adhuc esset in itinere, secum admirata fuerat, in animo suo sentiens magnam S. Nicolai solennitatem adesse, licet non ignoraret eius ferias in Decembrem, non in Maium, quo illud iter faciebat, incidere. Eodem autem ipso die, quo venit in Oegnies, fratres loci eius S. Nicolai translationem solenniter celebrabant. Postquam autem ad locum peruenit, miro modo & loci situm, & fratres domus illius, sicut prius in visione Dominus ipsi ostenderat, agnouit, simulque comperit festum diem S. Nicolai illic agi: prædixitque se eo in loco ab hac luce migraturam: locum etiam in ecclesia, ubi post obitum humana esset, mihi postea secretò ostendit: & vera eam dixisse, xci

Futura quæ
dam prædi-
xit.

rei euentus probauit. In Oegnies enim, tametsi multi eam inde reuocare conarentur, naturæ debitum moriens persoluit, & in ea parte ecclesiæ, quæ mihi dixerat, licet plerique aliter vellent, post obitum sepulta est.

De mansione eius apud Oegnies, & de ijs, quæ illic ei acciderunt.

Cap. 10.

Postquam de terra & cognatione sua, Domino præcipiente, egressa est: postquam sub vmbra illius, quem desiderabat, tanto suauius, quanto secretius sedit: quæ illi bona illic Dominus præstiterit, quoties solito frequentius sanctorum Angelorum visitationibus eam consolatus sit, quàm crebrò cum matre Domini in ecclesiâ familiaria miscuerit colloquia, quoties ipse Dominus præsens ei apparuerit, nec mente possum concipere: tantum abest, vt sermone explicare queam. Quanto autem propius accedebat optatus vitæ terminus & annus extremus, tanto profusius munificentissimæ largitatis suæ thesauros illi Dominus pandebat. Ipso verò vltimo vitæ eius anno aduentante, quem & Dominus postremum illi fore promiserat, & illa prægaudio celare non poterat, (Sex enim annis ante illum magistro Guidoni Niuellano prædixerat, nobisque non rarò & annum & tempus obitûs sui, non tamen exprimendo diem, indicauerat) eo, inquam, anno propinquante, iam se amplius continere non valens, anhelabat, suspirabat, præ desiderio clamabat, quasi moræ impatiens, cum Dominum amplexaretur: Nolo Domine, vt sine me recedas: non cupio hic morari amplius, domum ire volo. Et miro quodam modo, dum sic extra se rapta vehementi desiderio cruciaretur, præ cordis plenitudine ferè toto corpore dirumpi videbatur: cumque ad se rediret, diù non poterat pedibus consistere. Porrò cum extra se raperetur, præ feruore spiritûs vultu igneo videbatur: quodque est admirabilis, sub eiusmodi mentis excessu, immota acie, in solem potuit suos oculos defigere. Non potuit tunc præ spiritûs ebrietate tacere, sed clamans dicebat: Audiui à Domino, me ituram in sancta sanctorum. O dulcissimum vocabulum, Dic mihi mea Clementia, (sic enim eius ancilla vocabatur) quid est Sancta sanctorum, ex famula volebat scire, quid ea dictiones significarent, cum neutra id sciret. Sed, vt dixi, spiritu ebria id faciebat. Sæpè autem has dictiones reperebat, quibus animus eius suauiter afficiebatur. Reddita autem sibi, mirabatur se iam solito crebriores pati mentis excessus: sed dicebatur ei: Ne mireris isthuc: postremus hic est annus vitæ tuæ, post què nihil tibi temporis reliquum erit. Audiebat etiam vocem Domini ipsam vocantis, & dicentis: Veni amica mea, sponsa mea, columba mea: iam coronaberis. Nonnunquam vehementi spiritu incitata, & suâ plus solito oblita, ex cordis abundantia inter alia multa, hæc quoque dicebat: Vestimenta filie regis instar aromatum redolent, & membra corporis eius ceu preciosæ reliquæ à Domino sunt sanctificata.

Eo anno, quo migravit ad Dominum, cum ex officio mihi à Pontificis maximi legato demandato, ad prædicandum & Cruce signandos, quibus Dominus eam mentem aspiraret, contra hereticos me compararem, illa ex me sciscitabatur, quando redire decreuissem. Me autem respondente, longas me moras facturum, illa dixit, licet prorsus nulla tum laboraret aduersa valetudine: Testamento ego tibi relinquo quædam, quæ post obitum meum tua erunt. Iam enim obitum suum, vt diximus, longè antè præiuderat: dicebatque mihi corporis sui dissolutionem imminere. & quia incerta erat quando essem rediturus, in faciendo testamento properabat: quo me scripsit hæredem zonæ suæ, qua cingebatur, & sudarij linei, quo lachrymas detergebat, & quorundam aliorum non magni quidem precij, sed quæ mihi auro & argento chariora sint. Appropinquante autem tempore ægrotationis optatæ & extremæ, dixit ancillæ suæ, religiosa virgini, ipsi ministranti: Vereor ne tibi & alijs molestiam diuturna enim & graui ægitudine confecta, proficiscar ad Dominum. Equis verò tam diuturni temporis molestiam apud me perferre poterit? Semper enim reformidabat, se causa eius quispiam grauaretur, tametsi potius dolerent omnes, sapius ipsi assistendi & inseruiendi copiam denegari. Prædixit autem, se quadam secunda feria humi collocatum iri. Itaque toto illo anno semper ferè illa feria ieiunabat, nihil prorsus cibi recipiens. Quanto verò tempus mortis eius magis accedebat, tanto illa sine intermissione diebus ac noctibus Domino studiosius seruire & placere nitebatur. Vnde etiam à festo die Annunciationis beatissimæ Virginis, vsque ad beati Iohannis Baptistæ ferias, non nisi vñdecies, idque parcè admodum, cibum

Multas accipit celestes consolationes.

Sancti vitam habet in patientia, mortem in desiderio.

Nota rem miram.

Prædicit obitum suum.

Trium mensium spatium.

nō nisi vn-
decies cibū
sumit.

sumpsit, semper gaudens, & diem caelestium nuptiarum cum exultatione expectans. Beatum verò Andream Apostolum, qui Crucem Domini tanto amore complexus fuit, vt de ea descendere noluerit, valde habuit familiarem, cumque inter ceteros sanctos praecipue diligebat: qui etiam ante supremam infirmitatem his verbis eam consolabatur: Confide filia: ego te non deferam: sed quemadmodum Christi nomen & fidem confessus sum, & non negaui: ita in obitu tuo tibi adero, & coram Deo meo te confitebor, tibi que testimonium perhibebo.

De cantu eius ante aegritudinem. Cap. II.

Iam tempus promissum propè aderat, quod illa multis lachrymis antevererat. multis gemitibus & suspirijs, vt adesset, postulauerat. Et ecce repente factus est sonus, & vox turturis audita est in terra nostra, vox exultationis & confessionis, quasi sonus eupulantis & iubilantis, tanquam sonus sublimis Dei. Exersit Dominus omnem lachrymam ab oculis ancillae suae, & repleuit cor eius exultatione. Coepit enim clara voce, & alta cantare, nec cessauit spatio dierum trium & noctium laudare Deum, Deo gratias agere, suauissimam cantilenam de Deo, de beatissima Virgine, de spiritibus Angelicis & sanctis alijs, de amicis suis, de scripturis diuinis rhythmicè & dulci modulatione contexere: nec deliberabat, vt sententias inuenerit: neque moras necessebat, vt inuentas ante disponderet: sed tanquam si dictarentur scribenti, ita dabat illi Dominus illo tempore, quid diceret. Continua vocis contentione iubilans, nec cogitando laborabat, nec disponendo cantum interrumperebat. Vnus autem è Seraphin, vri ipsi videbatur, alas suas supra pectus eius habebat expansas: quo subministrante & humanissimè adiuuante, adspirabatur ei carmen isthuc sine vlla difficultate. Porro cum sic tota die vsque in noctem cecinisset, praè vocis contentione rauca factae sunt fauces eius, ita vt in primis noctis initijs vix posset vocem vllam edere. Ea re laetabatur Prior domus nostrae, quod proxima luce, nempe Dominico die, è diuersis locis soleant homines seculares ad ecclesiam nostram confluere: quos verebatur, si eam tam contenta & alta voce sine cessatione concinentem audirent, offensionem & scandalum inde accepturos, & pro fatua eam habituros. Et tamen filij huius seculi, filij doloris, non mirantur, si quis clamet praè angustia & dolore, vt sit a parturiente: stupent autem & admirantur, si quis praè gaudio ex cordis abundantia erumpat in clamores, nec se possit intra silentium continere. Sed filij gaudij, cum talia audiunt, non murmurant, nec offendentur: sed cum multa humilitate & modestia, Dei magnalia in sanctis eius venerantur.

Viderè ad-
mirandā in
femina.

stupèda Dei
opera in sa-
ctis eius ve-
nerari de-
bemus.

Manè alterius diei tympanistria nostra altius & clarius coepit citharizare. Angelus enim Domini illa nocte omnem raucedinem ab eius gutture deterferat, immittens in pectus admirandae suauitatis vnditionem: sicque reparatis arterijs & voce instaurata, toto ferè die non cessauit à laudibus Dei. Homines tamen eò aduentantes non nisi vocem exultationis & harmoniam modulationis audiebant. Clausi enim ostijs, & omnibus exclusis, Prior noster & ancilla sanctae mulieris cum illa permanerant in ecclesia: atque ipsi multa ex illis, quae in arcanis caelestibus illa depromebat, assequi non potuerunt: quadam verò intellexere, sed pauca prohdolor memoria retinuerunt. A summo autem & primo tono suam cantionem ordita fuit, nempe à sacrosancta Trinitate, Trinitatem in Vnitate, & Vnitatem in Trinitate diuissimè laudans, & mirabilia & quasi ineffabilia interserens, quadam etiam è scripturis diuinis nouo & admirabili modo exponens, ex Euangelio & Psalmis, è nouo & veteri testamento, quae nunquam audierat, multa subtiliter edisserens. A Trinitate verò ad Christi humanitatem descendit inde ad beatissimam Virginem: postea de sanctis Angelis, de Apostolis & alijs sanctis multa pronuncians: ad extremum tanquam in vltimo iam puncto constituta, multa de amicis suis, qui etiam num superstites sunt, dicens, eosque per ordinem Domino singulatim commendans, & multas pro eis preces fundens. Atque haec omnia rhythmicè & Latine ab ea enunciabantur. Dicebat verò inter cetera, à lumine sacrosanctae Trinitatis sanctos Angelos habere intelligentiam: à lumine verò corporis Christi glorificati, in sanctis animabus fructum eos capere & exultationem. Beatissimam quoque Virginem Mariam iam cum corpore glorificatam constanter asserbar: & corpora sanctorum, qui Christo passio sur texerunt, nunquam postea in puluerem reuersa aiebar: multumque eo nomine laetabatur, quod Spiritus sanctus propediem esset visitaturus ecclesiam suam, & solito copiosius per vniuersam ecclesiam misurus operarios suos, qui

Per id tem-
pus Domi-
nicorum,

DE MARIA OEGNIACENSI.

887

qui animarum fructus adferrent mundumque maxima ex parte illuminaturus. Dicebat etiam, cum de beato Stephano protomartyre caneret, quem paradisi rofarium appellabat, illi sub mortem oranti Dominum pro munere dedisse sanctum Paulum: & beato Paulo, peracto martyrio, e corpore excedere, sanctum Stephanum adfuisse, eiusque spiritum obtulisse Domino atque dixisse: Domine, hoc ingenti & singulari munere tu me donasti: ego verò multiplici fructu auctum tibi illud reddo.

Franciscanorum, & Ordines inchoabatur.

Pro quodam etiam Concionatore, quem ei Dominus dederat, multum orans, rogabat, ut pius Dominus eum conseruaret, quo spiritum illius morientis posset ipsa ei offerre, & quem ab illo accepisset, ei cum vsura restituere. Miro autem modo omnes concionatoris illius tentationes, cunctaque, ferè peccata, quæ olim admiserat, commemorans, Dominum precabatur, ut ab eiusmodi illum seruaret. Audiebat hoc Prior noster, qui eius hominis nouerat conscientiam & audiebat confessiones: cumque ad illum venisset, dixit ei: Exposuisti dominæ Mariæ peccata tua? Illa certè inter cantandum ita ea recitauit, ac si coram se in libro scripta videret.

Canticum beatissimæ Mariæ virginis, putà Magnificat, rhythmicè & Romana lingua creberrimè repetebat, multam suauitatem ex ea perferens. Cum iam autem sub finem cantionis ad Simconis canticum peruenisset, deuotissimè commendauit Domino amicos & amicas suas, sceminas religiosas Leodij degentes, atque pro pace illarum orans, per singulas clausulas primum eius cantici versum, Nunc dimittis Domine &c. repetebat. Atque etiam pro religiosis Niuellanis, multisque alijs in Leodiensi diocesi manentibus Domino preces offerens, semper, Nunc dimittis, repetebat. Expletis tandem tribus illius iubilationis diebus, lectulum suum in ecclesia ante aram iussit praparari, & ad se reuersa, accitis fratribus, dixit: Præcesserunt lamentationes, me pro peccatis lugente: præcessit carmen, me propter bona sempiterna exultante & iubilante: & ecce sequitur Væ infirmitatis & mortis. Nunquam deinceps cibum sumptura sum, nisi quam lectura in hoc codice. Atque ita tradens fratribus libellum, quem habebat, in quo preces & carmina quædam de beata Maria, quæ canere solebat, inerant, disciplinè Domini patienter se permisit & subdidit, finemque beatum in silentio & spe expectauit.

De agrotatione eius sub mortem. Cap. 12.

In hac verò ægritudine grauiter quidem corpore laborabat, sed intus animo suauiter quiescebat. Sancti enim, qui illi adhuc rectè valenti crebrò adstiterant, crebrius eam iam afflicta correptam valetudine inuisebant. Et ipse Christus sæpè illi apparens & quasi cõmiserantis vultu in eam respiciens, itemque sanctissima mater eius, ei ferè semper assistens, illam consolabatur. Inter omnes autem beatus Andreas Apostolus ad eam sæpè veniens, haud vulgari eam consolatione afficiebat, ita ut penè omnem doloris sensum ab ea auferret. Sancti etiam Angeli aderant ei, & officiosè interuiebat. Ita cum nocte quadam siti laboraret, nec posset tamen, nimia morbi vi impedita, suis viribus furgere & ambulare, duobus sanctis angelis eam sustentantibus, & ducètib; ad locum, ubi reposita erat aqua, bibit, & rursus illis eam reducentibus, ad lectulum suum absque villo labore reuersa est. Cum autem, beatissima virgine ipsam præmonente, extremam vnctionem acciperet, Apostoli omnes præcipuè adfuerunt, & beatus Petrus clauces ostendens, pollicebatur se illi cæli ianuam patefacturum: porrò Christus signum crucis, vexillum victoriæ suæ, ad eius pedes fixit. Cumque in diuersis locis vngeretur, in ipsa sacramenti eius perceptione sancti spiritus operationem cum ingenti singulorum locorum illustratione persensit. Quidam etiam amici & noti eius, qui iam pridem obierant, eius consolandæ causa ad eam missi sunt: Iohannes Dinantinus, qui iam cum Christo regnabat, & frater Richardus de Menesar Capella vir sanctus & bonus cum viueret, sed etiamnum luens pœnas Purgatorias. Alius quidam, grauissimis subditus Purgatorij cruciatibus, apparuit illi, poscens opem ab illa. Habuerat ille & habitum & nomen religionis, & perfectionis professionem præ se tulerat: sed postea cum multorum scândalo & religionis opprobrio ad seculum reuertens, cum quadam contraxerat coniugium, quæ itidem diu perfectionis vitam præ se tulerat, sed deinde primam fidem irritam fecerat. Ante omnia autem eo nomine se cruciari dicebat, quòd Dei Ecclesiâ scândalo suo læsisset.

In grauissima ægritudine mirè diuinitus visitatur.

Notate hoc desertores vitæ monasticæ.

Sanctus Tolosanae ecclesiæ Episcopus, quandoque eius inuisendi causa ad eam venit, ex cuius præsentia maximam illa cepit consolationem, & ad tempus etiam corporis vires: porrò beatissima Virgo, ut ipsi videbatur, quasi in aëra contra sanctum Episcopo.

piscopum eam subleuauit. Cùm autem idẽ Episcopus in ea ecclesia altari beate Virginis consecrato, Missarum solennia celebraret, Domino ostendente, vidit in perceptiõne sacramenti columbam candidam, sancto Episcopo in os Eucharistiam inferentem, & ingentem claritatem eum intus penetrantem, eiusque animam illustrantem. In ea infirmitate tametsi nihil penitus edere possent, immo nec modici panis odorem perferre, facile tamen & quidem crebrò Christi corpus sumebat: quod statim quasi liquefcens, & in animam eius transiens, non solum illam confirmabat, sed etiam corporis infirmitatem sine mora releuabat. Quandoq; sumente illa tum Eucharistiam, facies eius quosdam ex se luminis radios vibrare & diffundere videbatur. Nos quidem tentabamus aliquando, num hostiam non consecratam sumere possent, sed illa à panis odore mox obhorruit, & cùm nisi exiguam particulam dentibus attigisset, coepit clamare, expuere, & perinde ac si pectus rumperetur, anhelare & cum ingenti anxietate singultire. Cumque diù præ dolore clamasset, & sæpius os aqua abluisset, magna noctis parte exacta, vix potuit quiescere. Nunquam autem, quantumuis imbecillo esset corpore, quanlibet euacuato & exhausto capite, utpote quæ quinquaginta & tribus diebus sub mortem profus nihil cibi accepit, lumen solis ferre non potuit, nisi quam ad lucis splendorem oculos clausit: & quod est mirabilius, cùm iuxta eam & prope ad aures eius in ecclesia, alta voce cantarem, campanas diù & fortiter pulsarem, quoddam etiam altare, vt ab Episcopo Tolosano consecraretur, multorum camentariorum malleis cadentium opera iuxta eam extrueremus, nullo vnquam strepitu, quem Dei & eius ecclesiæ causa fieri sciret, affligi potuit. Sonus enim ille, vt ipsa, cùm nos ei condoleremus, asserbat, nulla caput eius molestia afficiebat.

Diebus 53.
nihil edit.

Confluxere tum ad illam è diuersis locis amici & noti, vt eam visitarent. Nobis autem de quibusdam, qui necdum ad illam venerant, loquentibus, de alijs dicebar, se illos adhuc visuram: de alijs verò, se nunquam in hac vita eos conspecturam: quod ita etiam euenisse scimus. Illustris quædam matrona, Louaniensis Ducis quondam coniunx, quæ contempto seculo, ordinis Cisterciensis monasterium petierat, monasticam in illo vitam professam, longè ante eius obitum, cùm adhuc esset in Villenbroc, eam vidit, recedensque ab ea, dixit: Nescio domina, an posthac vnquam te visura sim. At illa respondit: Immo videbis me. Itaque vbi audiuit, procul à nobis versus Coloniam habitans, sanctam mulierem in extremis ægere: Cõfido, inquit, in Domino, quemadmodum promisit mihi, illam me adhuc conspecturam: & ita factum est. Quando enim illa venit ad nos, iam pro defuncta campanæ pulsabantur: at tamen præfens adfuit, cùm eius corpus lauaretur, & monumento conderetur.

Ducissa Louaniensis fit sanctimoniales.

Prædixit etiam cuidam ex nostris Christi ancilla secretò, quædam post mortem eiuſeuentura, quæ spiritu sancto reuelante & promittente didicerat, quæ nos ita propter scandalum infirmorum subiunximus, vt cùm euenirent, facile è scriptura possint animaduerti. Interim verò sermones signauimus, & diligenter clausimus: fortassis enim pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia. Sunt quidam, qui quod Deus ad posterorum vsum & vtilitatem seruat, nisi statim viderint suos habere progressus, murmurent, & dicant cum Iudæis: Manda, remanda: expecta, reexpecta. Quædam certe iam vidimus ita contigisse, vt illa prædixit, vt de loco sepulturæ eius, de vestibus sanctificatis & honoratis propter frigus, & de secunda feria, qua iacuit in terram exanimis. Quæ cùm ita acciderint, vt illa futura dixit, cætera etiam certissimè euentura expectamus: putà de cantu * nouo solennitatis, propter voces Angelorum, quas audierat, ipsi à Domino promisso: de miraculis, propter splendores, quos viderat: sicut supra dictum est, Dominum illi cum multo lumine sæpè apparuisse: de duplici ieiunio in duabus solennitatibus. Nam propter biduana ieiunia, illa non rarò tertio demum die capiebat cibum: denique de imagine propria & veneranda imagine beatissimæ Virginis, quam sæpè ipsa supplicando venerata est.

Dan. 12.

Esai. 23.

* noue legè dum puto

De morte eius. Cap. 13.

Videt Maria locum in caelis sibi paratum.

Esai. 64.

Aduentante autem hora decessus eius, ostendit Dominus filiam suam portionem hereditatis eius inter fratres, viditque locum in caelis sibi preparatum: vidit, & gaudia eius. Cuius quidem loci celsitudinem & gloriæ magnitudinem possimus vtcunq; saltem aestimare, si lapides preciosos & vires gemmarum, itemque nomina, quæ Domino indicante, expressit, memoria mandare potuissimus. Sed quoniam scriptum est: Oculus non vidit Deus, præter te, quæ præparasti diligentibus te: non possumus comprehendere, sed tantum vtcunq; conijcere, quanta gloria digna sit, quæ tam piè, tam deuotè Domino

Domino seruiuit, tam ardentem dilexit Christum, quam tot priuilegijs Dominus in terris peculiariter cohonestauit. Quinta feria ante obitum eius, cum essemus praesentes, & assisteremus ei ad uesperam, nec loqui nobis uoluit, nec ad nos oculos aduertit: sed defixis immobiliter in caelum oculis, (iacebat enim extra cellulam sub dio) uultus eius coepit quasi serenitate quadam clarere: illa uero praegaudio diuissimè subridens, nescio quid submissa uoce cantabat, non enim poterat iam altius intendere uocem. Ego tum propius accedens, & accuratius aures accommodans, non nisi parum aliquid eius cantilena: potui percipere, istius uidelicet: Quam pulcher es rex noster Domine. In eo gaudio postquam diu persistit cantando, ridendo & interdum plaudendo manibus, tandem ad se reuersa, uelut denuò ad sensum morbi, quem interim non senserat, reducta, non nihil ingemuit. Sciscitantibus autem nobis quidnam uideret, parum & uoluit & potuit nobis dicere: Mirabilia, inquit, dicerem, si auderem.

Vespere autem sabbati, cum iam immineret dies, quam fecit Dominus, dies nuptialis, dies gaudij & exultationis, dies, quam ancillae suae Dominus prouiderat & promiserat, dies Dominica, dies resurrectionis, dies uigiliae S. Iohannis Baptista, qua fertur etiam S. Iohannes Euangelista migrasse è seculo, licet eius festus dies alio tempore ab Ecclesia celebretur: eo, inquam, die ancilla Christi, quae iam diebus quinquaginta uobis nihil profus comederat, dulci uoce cantauit Alleluia, & tota fere nocte illa tanquam ad epulas inuitata, fuit in iubilo & exultatione. Die uero Dominico apparuit ei Satan, & insidias faciens calcaneo eius, multum eam vexauit, ita ut non nihil pauesceret, & à circumstantibus opem posceret. Sed rursus fiduriam in Dominum concipiens, caputque draconis fortiter conterens, & sese muniens Crucis signo: Discede, inquit, sanies & turpitudine. Non enim turpem cum dicere uoluit, sed ipsam turpitudinem. Illo deinde profigato, rursus cantauit Alleluia, & Domino gratias egit. Appropinquante ergo uespere eius diei, qui natalem S. Iohannis Baptista antecedit, circa illam horam, qua Christus in Cruce spiritum reddidit, ipsa quoque ad Dominum migravit, nullo inquam mortis dolore uultus hilaritatem amittens: neque memini etiam tum, cum esset bene incolumis, talem me quandoque in ea uidisse uultus serenitatem & alacritatem. Neque enim, ut in ceteris uidemus, post mortem pallor aut fuscus color eius obtinuit faciem: sed uultu angelico, columbina simplicitate, candida & luculenta facie multos & in morte & post decessum ad pietatem & deuotionem permouit. Multi etiam multo lachrymarum imbre ad eius obitum suauiter perfusi, meritis eius à Domino se uisitari senserant: quod quidem sancta quaedam mulier ex diuina reuelatione praedixerat, fore ut qui ea moriente adessent, diuina consolatione afficerentur.

Cum autem defunctae sacrum corpusculum ablueretur, adeò uisa est exhausta, extenuata, morbo & ieiunijs confecta, ut dorsi eius spina uentri adhereret, & uelut sub tenui panno lineo, ossa dorsi sub uentris pellicula cernerentur. Porro post mortem non reliquit eos, quos in uita dilexerat: sed ad quosdam rediens, sanctas etiam & probatas uita foeminas crebro alloquens, amicos suos docuit in agendis, & praemuniuit in periculis, certis & secretis quibusdam signis omnem ab illis haesitationem excludens. Quibusdam etiam amicis suis impetrauit à Domino precibus suis & sapientiae splendore, & charitatis ardorem. Quidam Cisterciensis instituti sanctus monachus uidit in somnis ab eius ore calicem aureum prodire, unde plerisque amicis suis porum praeberet. Retulit mihi alius quidam in somnis se uidisse corpus eius tanquam in lucidissimam gemmam mutatum. Anno autem incarnati Verbi millesimo ducentissimo tertio decimo, nono Calendas Iulij, pridie natiuitatis S. Iohannis Baptista, die Dominico sub horam nonam, preciosa Christi margarita Maria Oegniacensis siue de Oegnies annu circiter tricenisimum sextum aetatis suae ad regis sempiterni palatium introducta est: ubi uita sine morte, dies sine nocte, ueritas sine mendacio gaudium absque mœrore, securitas timoris expers, requies laboris nescia, eternitas finem nullum habitura: ubi curis nullis angitur animus, nullo dolore afficitur corpus. Vbi torrens uoluptatis diuinae omnia implet, & satiatur spiritu uerissima libertatis: ubi cognoscemus, sicut & cogniti sumus, quando erit Deus omnia in omnibus, cum dederit regnum Deo & patri Christus Iesus Dominus noster: Qui cum eodem patre & spiritu sancto uiuit & regnat per infinita secula seculorum, Amen.

Migraturus est uita infestus est satana.

Ab ea profigatur.

Felicissimè abiit ad Dominum.

Corpus eius mirè excelsum & arrenuatum.

1. Cor. 13.
1. Cor. 13.

VITA